

Aan:
de voorzitter en leden van
provinciale staten van Drenthe

Assen, 28 maart 2007
Ons kenmerk 13/5.15/2007003632
Behandeld door de heer J.J. Groot (0592) 36 54 62
Onderwerp: Bevolkingsprognose Drenthe 2006

Geachte voorzitter/leden,

Hierbij ontvangt u een exemplaar van de Bevolkingsprognose Drenthe 2006.
De prognose beslaat de periode tot 2030 en geldt zowel voor de provincie als geheel
als voor de Drentse gemeenten afzonderlijk.

De prognose heeft een signaalfunctie. Zij is indicatief bruikbaar als instrument bij de
planvorming op diverse beleidsterreinen, waarbij zij de betrokken partijen een eendui-
dig houvast geeft. Sinds het verschijnen van de eerste Drentse prognose is zij steeds
redelijk betrouwbaar gebleken.

De prognose is zo realistisch mogelijk. Zij trekt trends door naar de toekomst en kijkt
ook naar bestaande taakstellingen vanuit de diverse beleidsterreinen. Duidelijk is dat,
als gevolg van de veranderingen in de leeftijdsopbouw, het aandeel ouderen in de
bevolking gaat toenemen. De provincie Drenthe zal, wat betreft het ouderenbeleid en
het woonzorgbeleid, het reeds ingeslagen pad verder op moeten gaan.
Voor de woningbehoefte wordt uitdrukkelijk gesteld dat de prognose een indicatief
karakter heeft. Zij dient als invoer voor de ontwikkeling van het provinciale woonbe-
leid, dat in het kader van de provinciale structuurvisie tot stand zal komen.

De bevolkingsprognose is ook te vinden op de website van de provincie Drenthe, www.drenthe.nl. Voor specifieke berekeningen, bijvoorbeeld voor een bepaald gebied of een bepaald beleidsterrein, kunt u zich wenden tot: de heer J. Boelens, telefoonnummer (0592) 36 54 59, e-mail: j.boelens@drenthe.nl.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):
jd/coll.

Bevolkingsprognose Drenthe 2006

provincie Drenthe

Bevolkingsprognose

Drenthe 2006

Gedeputeerde staten van Drenthe
Maart 2007

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Drenthe
Productgroep Ruimte en Water
Fotografie: Harry Cock

Inhoud

	Samenvatting	5
	Aanbevelingen	5
1	Inleiding	7
2	Bevolkingsontwikkeling	8
3	Bepalende factoren	12
3.1	Natuurlijke aanwas	13
3.2	Vestiging en vertrek	17
4	Invloed op beleidsterreinen	24
4.1	Gevolgen voor woningbehoefte	24
4.2	Gevolgen voor de beroepsbevolking	26
4.3	Gevolgen voor de voorzieningen	27
5	Prognoses vergeleken	30
	Bijlagen	33
Bijlage 1	Waargenomen en verwachte groei per gemeente	33
Bijlage 2	berekende huishoudens op basis van de bevolkingsprognose	33
Bijlage 3	Raming woningbehoefte naar leeftijd van de hoofdbewoner, 2005-2029	34
Bijlage 4	Leeftijdsopbouw per gemeente 2005 en 2030	35
Bijlage 4	Vervolg Leeftijdsopbouw per gemeente 2030	36

Samenvatting

Over de hele breedte zal de bevolking van Drenthe tot 2030 blijven toenemen. De totale bevolking neemt met 20.000 toe tot net boven de 500.000 in 2030. De groei neemt wel sterk af. De natuurlijke aanwas slaat rond 2012 om in een natuurlijke afname. Deze afname zal in de resterende jaren tot 2030 voor Drenthe als totaal nog wel gecompenseerd worden door een positief migratiesaldo. Voor meerdere gemeenten lukt deze compensatie niet. Twee factoren spelen hierbij een rol: de leeftijdsopbouw van een gemeente en de aantrekkelijkheid als vestigingsplaats.

De bevolkingsprognose 2006-2030 voorspelt in bijna alle leeftijdsgroepen tot 60 jaar een afname van het aantal personen. De groepen boven de 60 nemen toe in grootte. Boven de 75 neemt het aantal personen sterk toe, in 2030 zal deze groep bijna verdubbeld zijn. Zie voor cijfers en grafiek bijlage 4.

Deze verschuiving in de leeftijdsopbouw, er zijn straks meer ouderen in Drenthe, zal gevolgen hebben voor de vraag naar specifieke voorzieningen. Zo zal de vraag naar wonen met welzijn en zorg en de vraag naar levensloopbestendige woningen toenemen, evenals de vraag naar recreatieve mogelijkheden voor senioren. Ook zal de vraag toenemen naar ander vormen van onderwijs. Dit vraagt van onderwijsinstellingen een meer op ouderen gericht aanbod.

Met name door de toename van zowel éénpersoonshuishoudens als tweepersoonshuishoudens zal de woningbehoefte de komende periode licht toenemen. Totaal ruim 24.000 over de komende 25 jaar, wat betekent dat de woningvoorraad in Drenthe per jaar gemiddeld met bijna 1000 woningen moet worden uitgebreid. Dit naast de herstructureringsopgave waarbij bestaande woonwijken aangepast zullen moeten worden aan de veranderende leeftijdsopbouw.

Terwijl de bevolking in z'n geheel nog blijft groeien, zal de potentiële beroepsbevolking wel gaan afnemen. Compensatie voor deze afname kan worden gevonden in een hogere participatiegraad, een toename in arbeidsproductiviteit of arbeidsmigratie..

Aanbevelingen

1. De combinatie van verschuiving in de leeftijdsopbouw en de afnemende bevolkingsgroei zorgt er voor dat op diverse beleidsterreinen bijsturing van het provinciaal en gemeentelijk beleid nodig zal zijn. Hierbij valt ondermeer te denken aan een veranderende woningbehoefte, arbeidsmarkt, welzijn en zorg, onderwijs, recreatie en leefbaarheid. Het is aan de provincie hierin de richting te bepalen en, in overleg met gemeenten, de regie te voeren.
2. De leeftijdsgroep 60 – 70 jarigen neemt toe in grootte. Deze groep van vaak vitale en meer bemiddelde ouderen speelt daarom een belangrijke rol in de samenleving. Daarom is het aan te bevelen te anticiperen op de belangrijke functie die deze groep voor de Drentse maatschappij kan gaan innemen.

1 Inleiding

In een bevolkingsprognose wordt een verwachting uitgesproken over de loop van de bevolking in de toekomst. Zal de bevolking de komende 25 jaar gaan toenemen of afnemen? Hoe is de leeftijdsopbouw over 25 jaar? Nauw verweven met deze verwachting is de vraag naar woningen en voorzieningen. Zal de vraag naar woningen toe- of afnemen? Ook de toekomstige verhouding tussen het werkende en het niet werkende deel van de bevolking hangt samen met deze verwachting. En daarnaast is uit de verwachte leeftijdsopbouw af te leiden welke voorzieningen er straks nodig zijn. Vandaar dat in deze prognose ook aandacht aan de woningbehoefte, arbeidsmarkt en voorzieningen wordt besteed.

Een bevolkingsprognose is te vergelijken met een weersverwachting. Er komt een computermodel aan te pas en hoe verder je in de toekomst kijkt, hoe onbetrouwbaarder. Een enkele keer wordt er ook een waarschuwing afgegeven. Deze voorspelling is voor twee perioden uitgevoerd: 2006 t/m 2014 en 2015 t/m 2029.

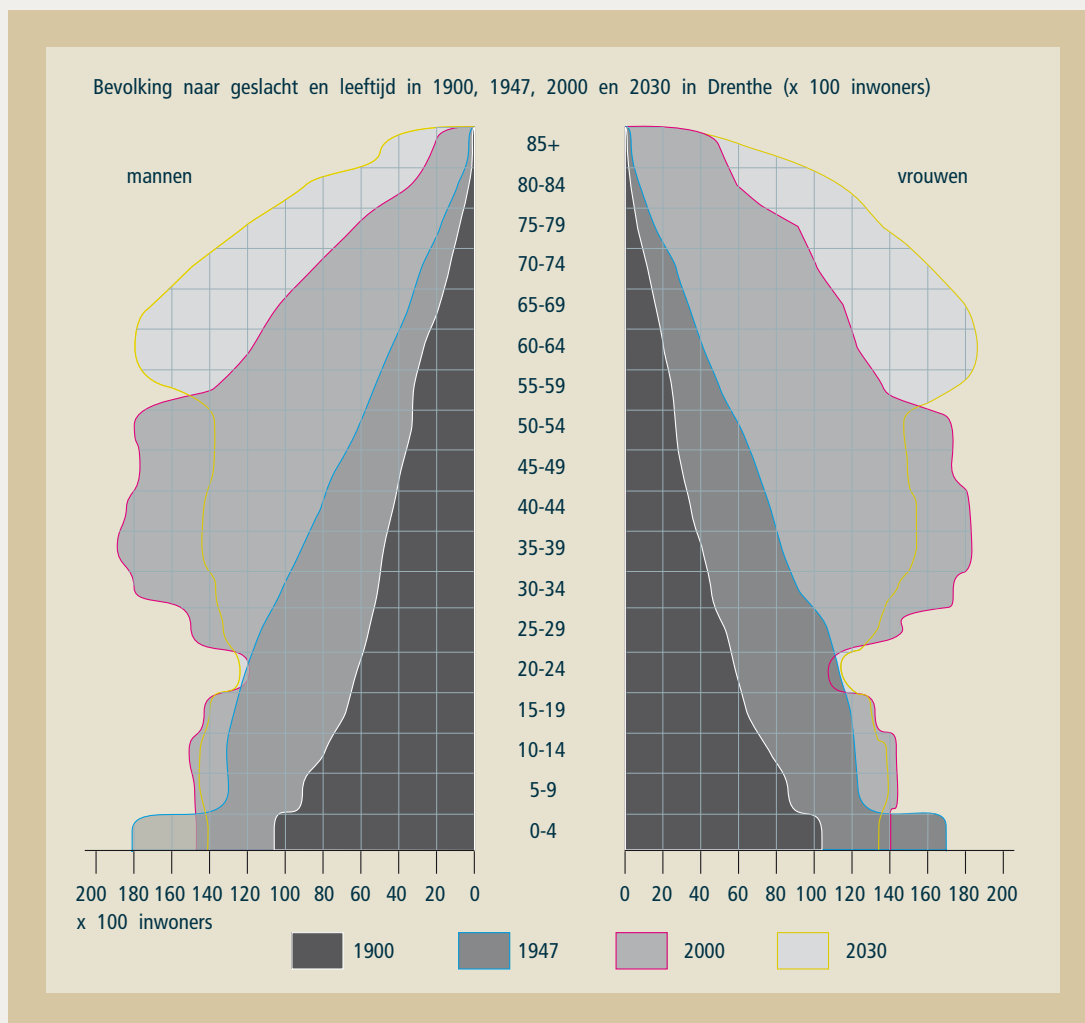
Er is een trend waar te nemen in de frequentie waarin deze bevolkingsprognose verschijnt. Werd er in de jaren '80 van de vorige eeuw nog gesproken over de "Jaarlijkse Bevolkingsprognose", sinds de jaren '90 verscheen de uitgave eens in de drie jaar. De laatste, de bevolkingsprognose XV, dateert al weer van januari 2002.

In het volgende hoofdstuk zijn de resultaten van de prognose verwerkt in een bevolkingspiramide. De ontwikkelingen in de bevolkingsopbouw vanaf 1900 tot 2030 zijn in beeld gebracht. Achterliggende factoren als natuurlijke aanwas en migratie komen in hoofdstuk 3 aan de orde. Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 aandacht besteed aan de gevolgen voor de woningbouw, de arbeidsmarkt en voorzieningen. Daarna volgt in hoofdstuk 5 nog een vergelijking met andere prognoses.

2 Bevolkingsontwikkeling

De ontwikkeling in de bevolkingsopbouw kan in een bevolkingspiramide worden weergegeven. Hierin is de omvang van de verschillende leeftijdsgroepen op verschillende momenten af te lezen.

grafiek 1 Bevolkingspiramide, van kegel in 1900 naar paddestoel in 2030.

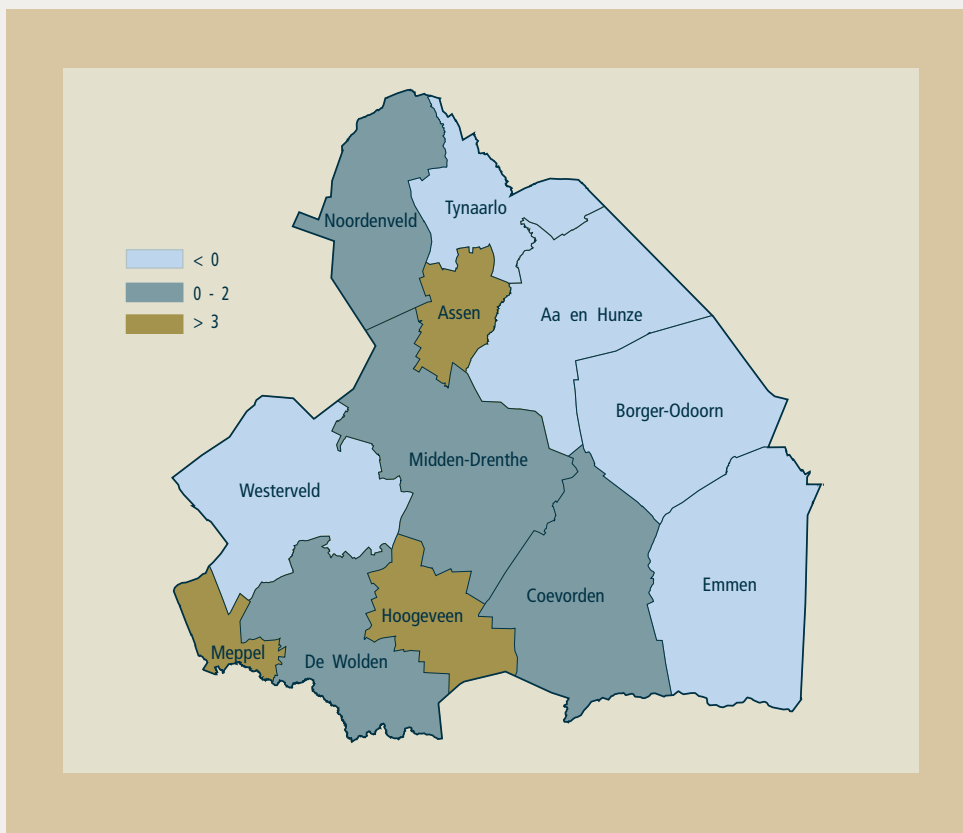

-In de bevolkingspiramide zijn de groei van de bevolking en de ontwikkelingen in de leeftijdsopbouw sinds 1900 af te lezen.

Het resultaat van de bevolkingsprognose 2006 voor de opbouw van de bevolking van Drenthe in 2030 is samengevat in het lichtgrijze deel met de gele rand van bovenstaande bevolkingspiramide. De grootste groep wordt in dat jaar gevormd door de groep 60 tot 70 jarigen. Nog weer 30 jaar verder zal deze oververtegenwoordiging van ouderen verdwenen zijn. De leeftijdsgroep 25 tot 55 jarigen zal in 2030 sterk afgenomen zijn.

Opmerkelijk is wel de taille in de piramide bij de groep 20-24 jaar. Dit is de leeftijdscategorie waarbij velen Drenthe verlaten om elders onderwijs te gaan volgen of elders te gaan werken.

Grafiek 2 Toename van het aantal inwoners per 1.000 van de gemiddelde bevolking 2005 tot en met 2029

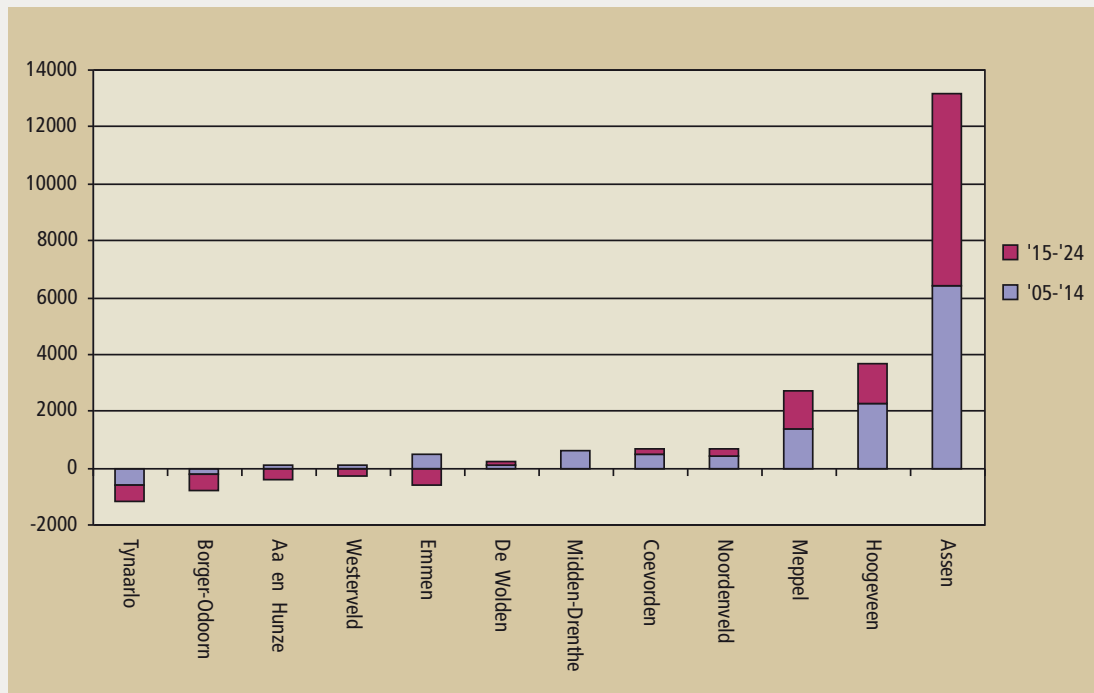

Prognose inwonertallen per 1 januari (afgerond op 100-tallen)

Gemeente	2005	2010	2015	2020	2025	2030
Aa en Hunze	25300	25500	25400	25200	25000	24700
Assen	62800	65800	69200	72600	76000	79000
Borger-Odoorn	26300	26300	26100	25900	25500	25100
Coevorden	36100	36400	36600	36800	36800	36800
Emmen	108600	109100	109100	109000	108500	107600
Hoogeveen	53900	55200	56200	57000	57600	58000
Meppel	30400	31100	31800	32500	33100	33500
Midden-Drenthe	33000	33500	33600	33700	33600	33400
Noordenveld	31700	31900	32100	32300	32400	32300
Tynaarlo	32300	31900	31700	31500	31100	30500
Westerveld	19100	19300	19200	19100	18900	18600
De Wolden	23800	23800	23900	24000	24000	23900
Drenthe	483300	489800	494900	499600	502500	503400
Nederland	16294600	16462500	16640400	16799800	16933700	17021800

Toename bevolking gemiddeld per jaar		2005-2009	2010-2014	2015-2019	2020-2024	2025-2029
Drenthe	absoluut	1300	1020	940	580	180
Nederland	absoluut	33580	35580	31880	26780	17620
Drenthe	in %	0,3	0,2	0,2	0,1	0,0
Nederland	in %	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1

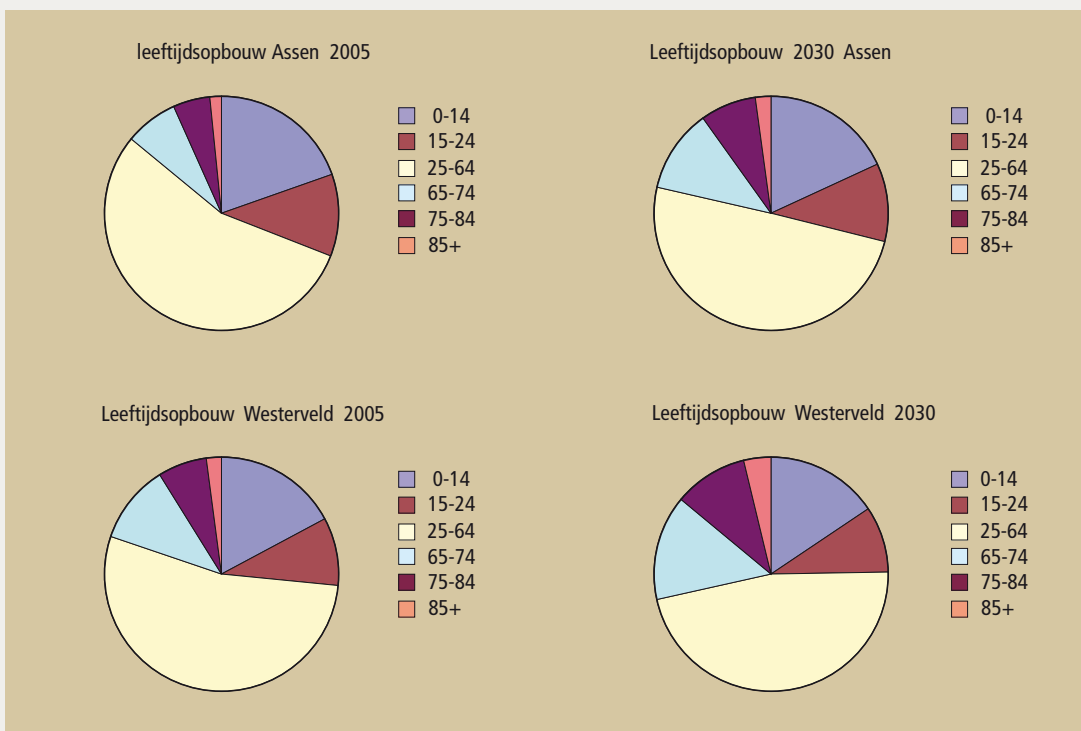
Grafiek 3 Verwachte groei en krimp

Drenthe blijft doorgroeien tot boven de 500.000 inwoners in 2030. Maar de groei neemt wel hard af, was de groei in de periode 2000 – 2004 nog ruim 13.500 personen (een toename met gemiddeld 2700 personen per jaar), de verwachting is dat in de periode 2025 – 2029 de groei is afgenomen tot 900 personen, een gemiddelde toename van 180 personen per jaar. De groei is voor een groot deel toe te schrijven aan Assen. Hoogeveen en Meppel blijven ook nog wel licht groeien, nog geen 100 personen per jaar. Coevorden is stabiel qua aantal inwoners. Borger-Odoorn, Westerveld, Tynaarlo, Aa-en-Hunze en Emmen gaan achteruit in bevolkingaantal: de positieve migratiecijfers compenseren daar niet de sterke afname in de natuurlijke aanwas. Deze natuurlijke aanwas, het geboorteoverschot, zal in Drenthe vanaf 2012 negatief zijn, de sterfte is groter dan het aantal geboorten.

In Nederland is tot 2025 sprake van een positief geboorteoverschot, oftewel meer geboorten dan sterfgevallen. Omstreeks 2025 slaat dit om naar een negatief geboorteoverschot. Deze omslag wordt veroorzaakt door een forse stijging van het aantal sterfgevallen als gevolg van de vergrijzende babyboomgeneratie (1946-1970). De sterfte neemt zo snel toe, dat het migratiesaldo dit maar gedurende een korte periode kan compenseren. Omstreeks 2035 kan het positieve migratiesaldo het negatieve geboorteoverschot niet meer compenseren, waardoor de bevolkingsgroei omslaat in krimp. De Nederlandse bevolking heeft dan zijn maximale omvang bereikt van iets meer dan 17 mln. inwoners (De Jong, 2005 = CBS).

Grafiek 4: Twee gemeenten met sterk verschillende bevolkingsopbouw. De leeftijdsgroepen boven de 65 nemen de komende 25 jaar in beide gemeenten echter fors toe.

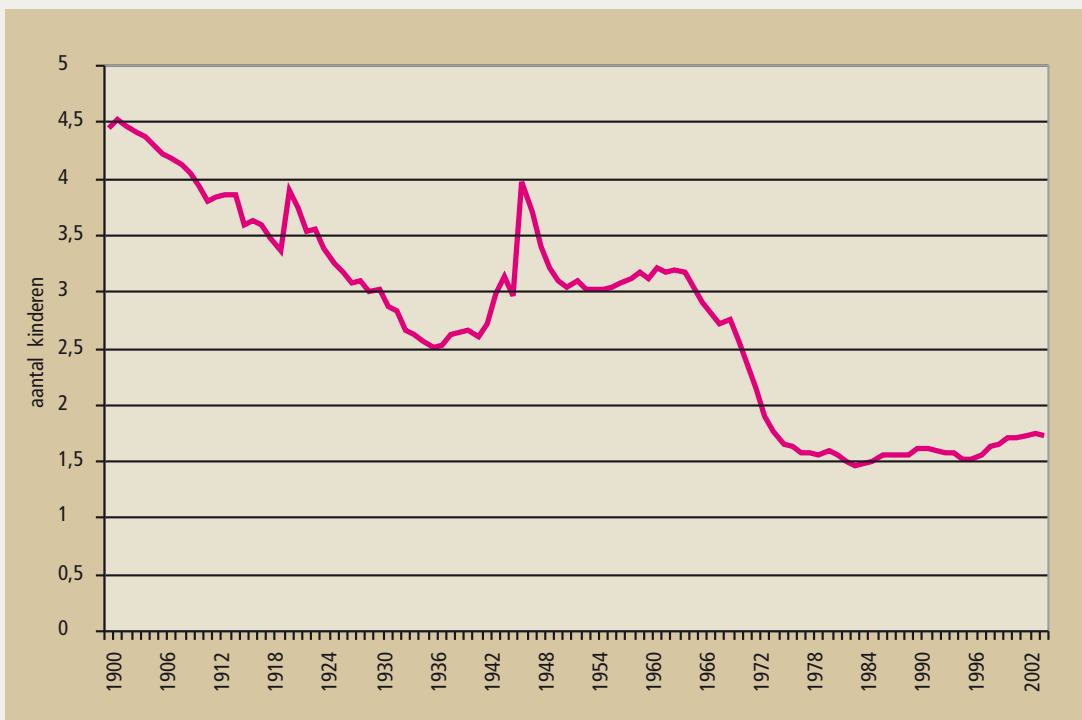
De bevolkingspiramide (grafiek 1) geeft de bevolkingsopbouw voor Drenthe als geheel. De patronen van de Drentse gemeenten komen hierin niet naar voren. Bovenstaande grafiek geeft wel een voorbeeld van de verdeling van de diverse leeftijdsgroepen in twee Drentse gemeenten. In bijlage 4 zijn de leeftijdsgroepen om de vijf jaar tot 2030 per gemeente uitgewerkt.

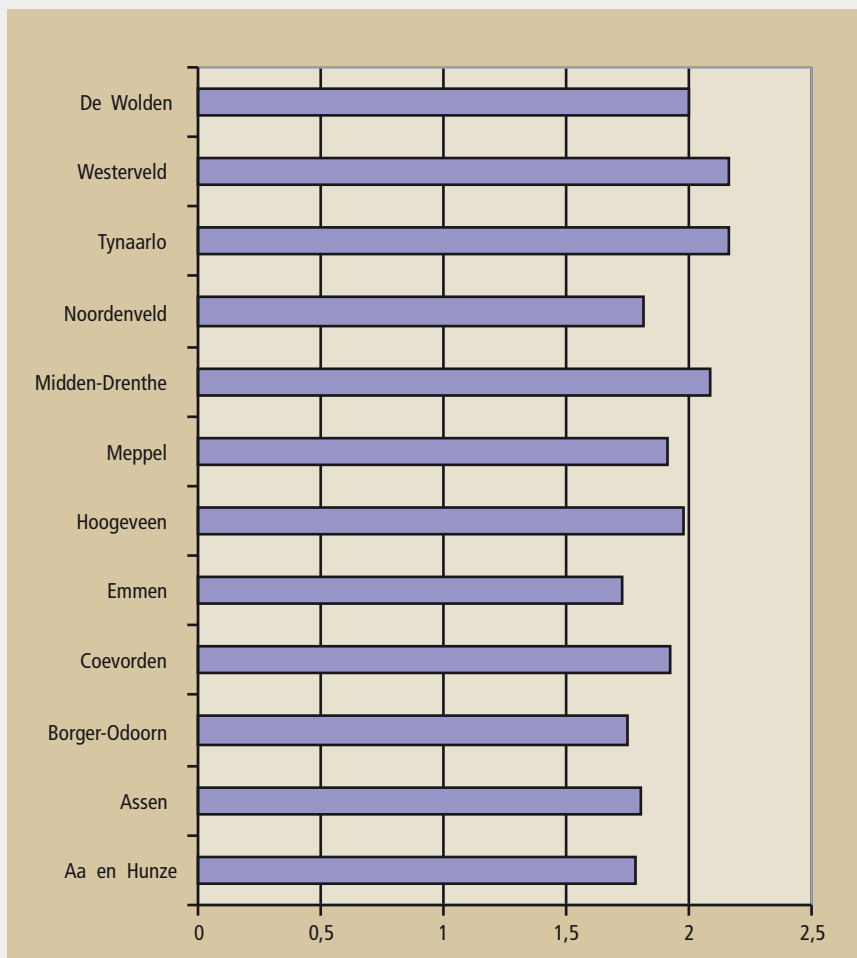
3 Bepalende factoren

Ontwikkelingen in de omvang en samenstelling van de bevolking van Drenthe en van de Drentse gemeenten afzonderlijk worden bepaald door enerzijds geboorte en sterfte, gesproken wordt over de “natuurlijke aanwas”, en anderzijds de migratiestromen.

Grafiek 5 Verloop vruchtbaarheidscijfer in Nederland

grafiek 6 Totaal vruchtbaarheidscijfer per gemeente 2004

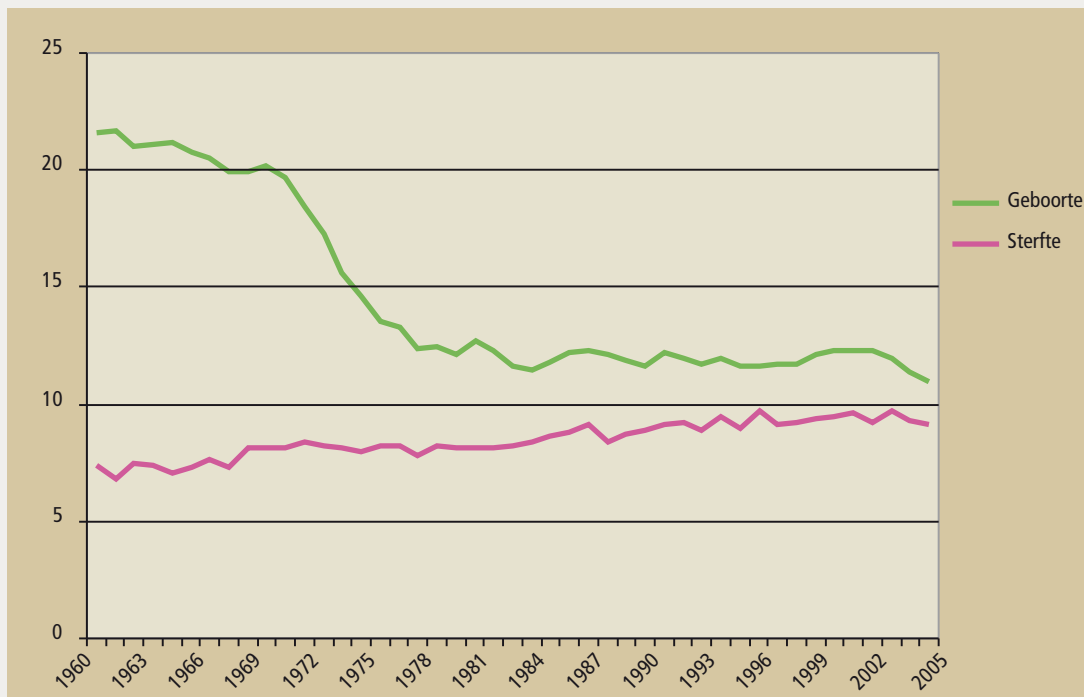
3.1 Natuurlijke aanwas

3.1.1 Geboorte en sterfte

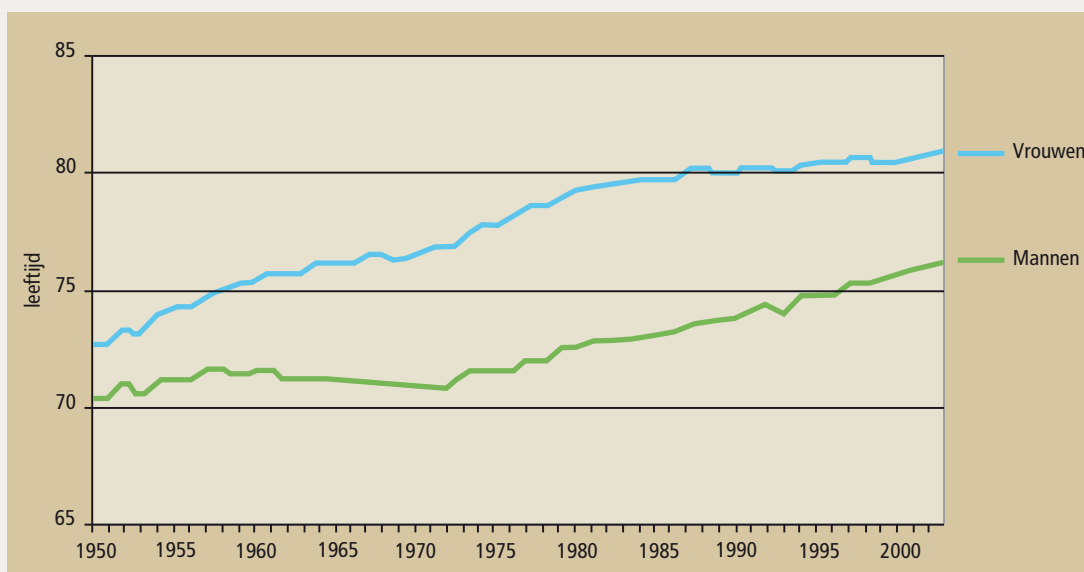
Het aantal geboorten in Drenthe blijft redelijk constant. Er zijn de afgelopen 10 jaar (1996-2005) 55.553 baby's in Drenthe geboren, per jaar zo'n 10 à 12 per 1000 Drenten. Het vruchtbaarheidscijfer (gemiddeld aantal kinderen per vrouw in de leeftijdsgroep 15-49 jaar) begint weer langzaam toe te nemen, waarbij het beeld voor Drenthe niet anders is dan voor Nederland. In 2005 lag het in Nederland bij 1,73, boven het EU-25-gemiddelde van 1,5. Lag het vruchtbaarheidscijfer in Nederland in 1969 nog bij 2,75, in 1985 was dit, door de vrouwenemancipatie en daarmee de intrede van de anticonceptiepil, afgenomen naar 1,5. Meer dan een half kind onder de zogenaamde vervangingsniveau, de waarde waarbij elkaar opvolgende generaties gelijk in grootte blijven. In een aantal Drentse plattelandsgemeenten is dit vervangingsniveau nu weer bereikt.

Grafiek 5 toont ook duidelijk de naoorlogse geboortepiek met in 1946 een vruchtbaarheidscijfer van bijna 4. Het zijn de jaren 1946, '47 en '48 waarin veel baby's geboren zijn. De natuurlijke aanwas ligt in die jaren zo'n 1400 hoger dan het vooroorlogse gemiddelde van 4000 per jaar.

grafiek 7 Geboorte en sterfte per duizend inwoners

grafiek 8 Levensverwachting bij geboorte

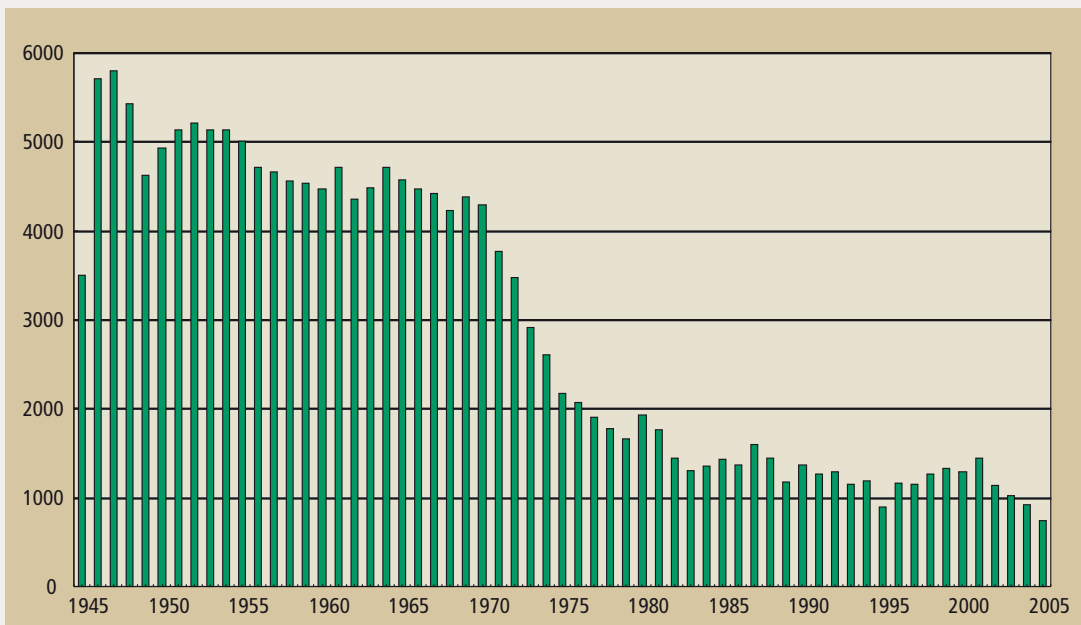

Bron: www.nationaalkompas.nl

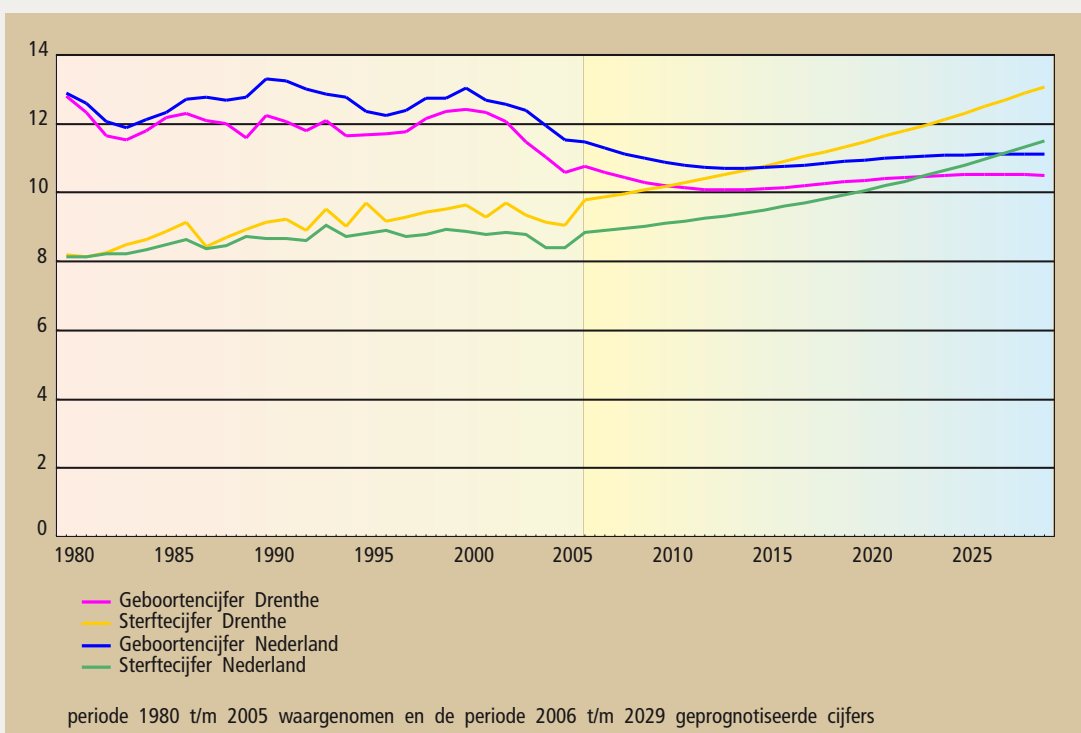
De combinatie van de naoorlogse geboortepiek en de acceptatie van de anticonceptiepil vanaf 1969 zorgt voor de bekende naoorlogse geboortegolf. Degenen die in de echte piek geboren zijn bereiken vanaf 2011 de pensioengerechtigde leeftijd. Dat zal het begin zijn van een periode van zo'n 20 jaar waarin relatief veel mensen het arbeidzame leven verlaten.

Het sterftcijfer, het aantal sterfgevallen per 1000 inwoners per jaar, is langzaam toegenomen maar vertoont ook tekenen van stabilisatie. Rond 1960 lag het in Drenthe bij 7, vanaf 1990 op 9. Dat er meer mensen overlijden is een gevolg van de leeftijdsopbouw van de Drentse bevolking (meer ouderen). In de bevolkingspiramide (grafiek 1) is af te lezen dat het aandeel ouderen in de bevolking toeneemt door de jaren heen ouder wordt. De individuele levensverwachting neemt wel toe, in 2003 lag deze voor mannen bij 76,2 jaar en voor vrouwen 80,9 jaar. (grafiek 8).

grafiek 9 Natuurlijke aanwas in Drenthe vanaf 1945

grafiek 10 Geboorte en sterfte per 1000 inwoners in Drenthe en Nederland

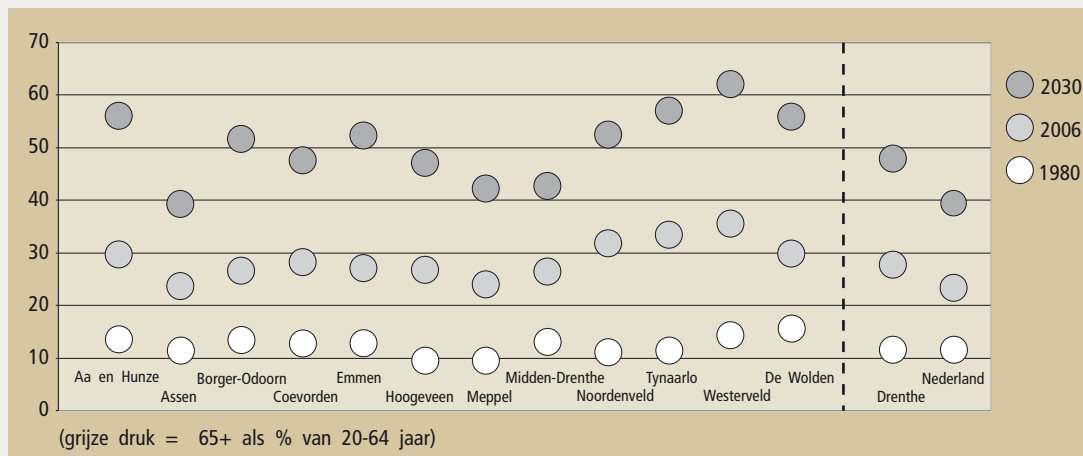
3.1.2 Natuurlijke aanwas

De natuurlijke aanwas, de bevolkingsgroei voor zover bepaald door geboorte en sterfte, volgt in Drenthe de nationale trend, en is sinds 2001 flink aan het dalen. Was in het jaar 1900, bij een veel kleinere bevolking (Drenthe had toen volgens de volkstellinggegevens 148.540 inwoners) de aanwas nog 2250 personen, in 2005 kwamen er op een bevolking van 483.370 slechts 740 personen bij. Daarmee was de bevolkingsgroei in 1900 het tienvoudige van een eeuw later, 15 op de 1000 tegenover 1,5 op de 1000.

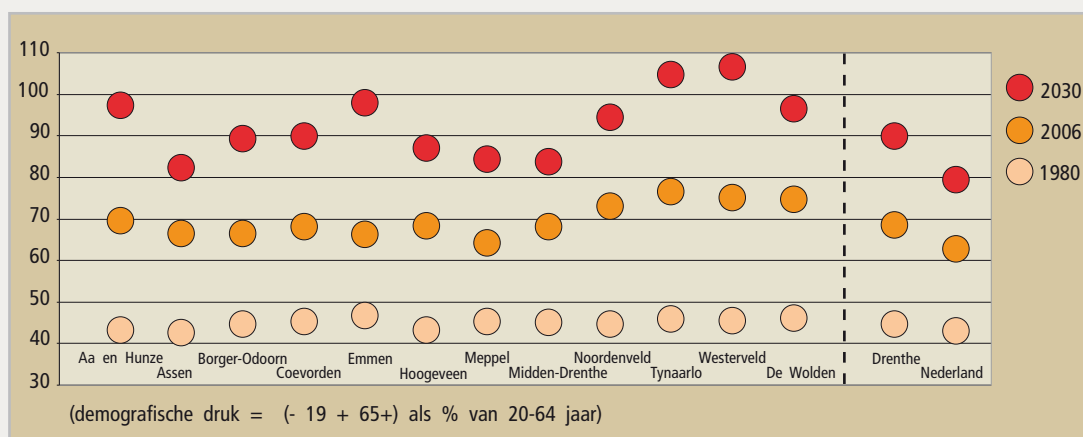
De natuurlijke aanwas zal voor Drenthe rond 2012 overgaan in een natuurlijke krimp, het omslagpunt wordt zo'n 10 jaar eerder bereikt dan gemiddeld voor Nederland (grafiek 10).

3.1.3 Grijs druk, groene druk, demografische druk

grafiek 11 Grijs druk 1980, 2006 en 2030

Demografische druk 1980, 2006 en 2030

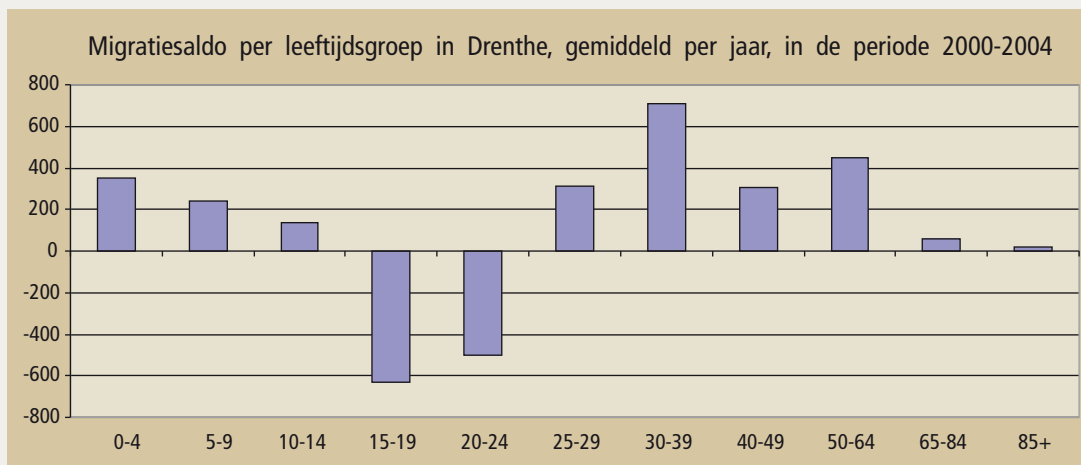

In 2030 zal zo'n 25 % van de Drenten een leeftijd bereikt hebben van 65 jaar of ouder. De grijs druk, het percentage 65+ers t.o.v. de leeftijdsgroep van 20 t/m 64, ligt hoger dan het landelijk gemiddelde en loopt voor een enkele gemeente op tot boven de 60%. De groene druk, het percentage jongeren tot 19 jaar t.o.v. de leeftijdsgroep van 20 t/m 64, is de afgelopen 25 jaar ook toegenomen en ligt in Drenthe rond de 40%. Opgeteld betekent dit in 2030 een demografische druk bijna 100%: naast elke persoon in de potentieel economisch actieve leeftijd van 20 tot 65 staat er één persoon die min of meer financieel afhankelijk is. Ter vergelijking: ook in 1900 lag de demografische druk iets boven de 100%. De verhouding groene druk - grijs druk was toen wel heel anders: 93% groene druk en 11% grijs druk.

De groep die het inkomen verdient wordt kleiner, het aandeel van de potentiële beroepsbevolking in het totaal van de bevolking neemt dus af. Gemiddeld voor Drenthe van 55% in 2005 tot 48% in 2030.

3.2 Vestiging en vertrek

grafiek 12: vestiging en vertrek naar leeftijd, al jaren het zelfde beeld

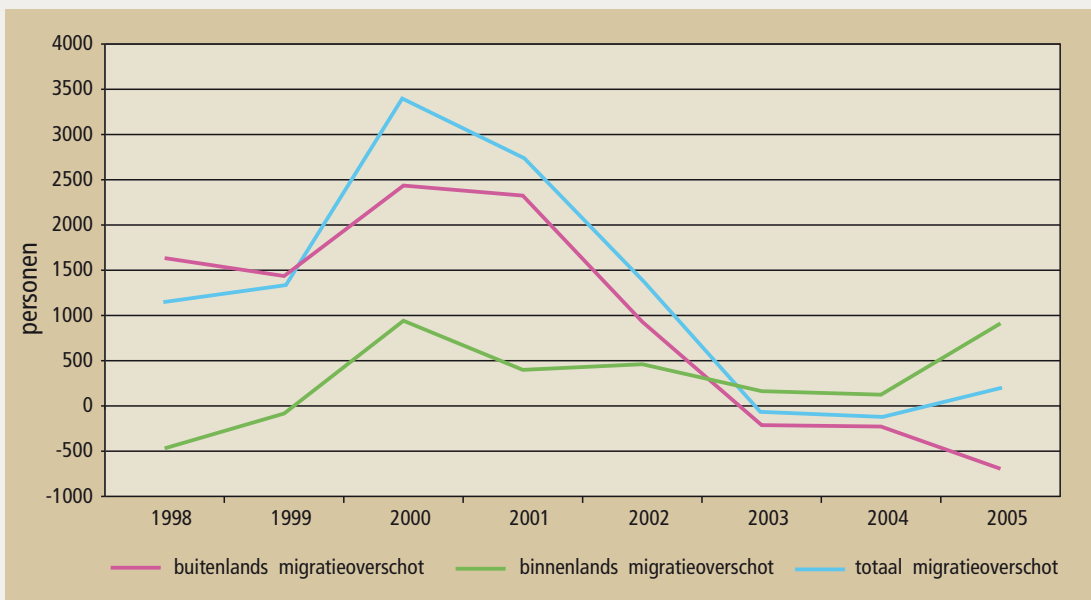
3.2.1 Verhuizen

Mensen verhuizen over het algemeen over korte afstanden, meer dan 60% van de verhuizingen gaan niet verder dan de gemeentegrens. Sociale factoren spelen hierbij een belangrijke rol. Nog eens ruim 10% blijft bij verhuizing binnen de provinciegrens. Het aantal inwoners van de provincie Drenthe als geheel verandert daar niet door. De forse verhuisstromen tussen de agglomeratie Groningen en Drenthe, vanouds beslaat het verzorgingsgebied van de stad Groningen een behoorlijk deel van Drenthe, dragen wel bij aan de toe- of afname van het bevolkingsaantal van de provincie Drenthe.

Toch zijn er ook mensen die zich over een grotere afstand in Drenthe komen vestigen en, omgekeerd, mensen die Drenthe verlaten. Factoren die meespelen zijn: werkgelegenheid, woonomgeving, woningaanbod, bereikbaarheid hoger onderwijs, bereikbaarheid voorzieningen. Drenthe heeft een gunstig woonklimaat, zowel ruimtelijk als financieel, een redelijke werkgelegenheid en een zich steeds verder ontwikkelende sociale zorgsector. Drenthe heeft beperkte mogelijkheden voor het volgen van hoger onderwijs. Grafiek 12 vertoont al jaren het zelfde beeld: vertrek van de groep 15-24, vestiging van de overige groepen.

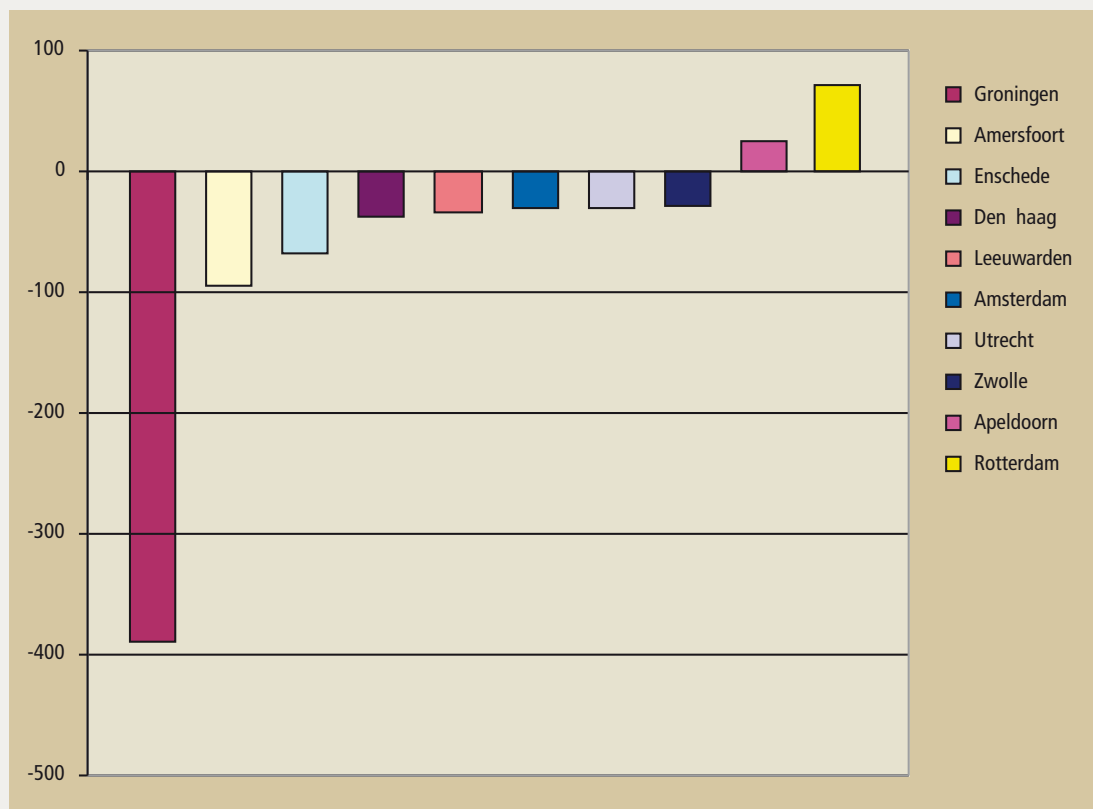
Grafiek 13 Migratieoverschot Drenthe 1998-2005

3.2.2 Binnenlandse en buitenlandse migratie

Grafiek 13 geeft een wisselend beeld van de migratie over de afgelopen 11 jaar. Een eerste dieptepunt ligt bij 1998, een jaar waarin de binnenlandse migratie voor Drenthe negatief uitpakte. Twee jaar later is er een hoogtepunt: zowel de binnenlandse als de buitenlandse migratie zitten aan hun top. De vestiging van asielzoekers is grotendeels verantwoordelijk voor deze piek. Daarna gaat met name de lijn van de buitenlandse migratie hard naar beneden om in 2003 in de negatieve cijfers te raken, een trend die ook op nationaal niveau is waar te nemen. In 2005 klimt de binnenlandse migratie weer bijna naar een gemiddeld niveau, per saldo zijn zo'n 900 personen naar Drenthe gekomen. Het buitenlandse migratiesaldo blijft onverminderd negatief: er vertrekken meer mensen naar het buitenland dan dat er mensen uit het buitenland in Drenthe komen wonen.

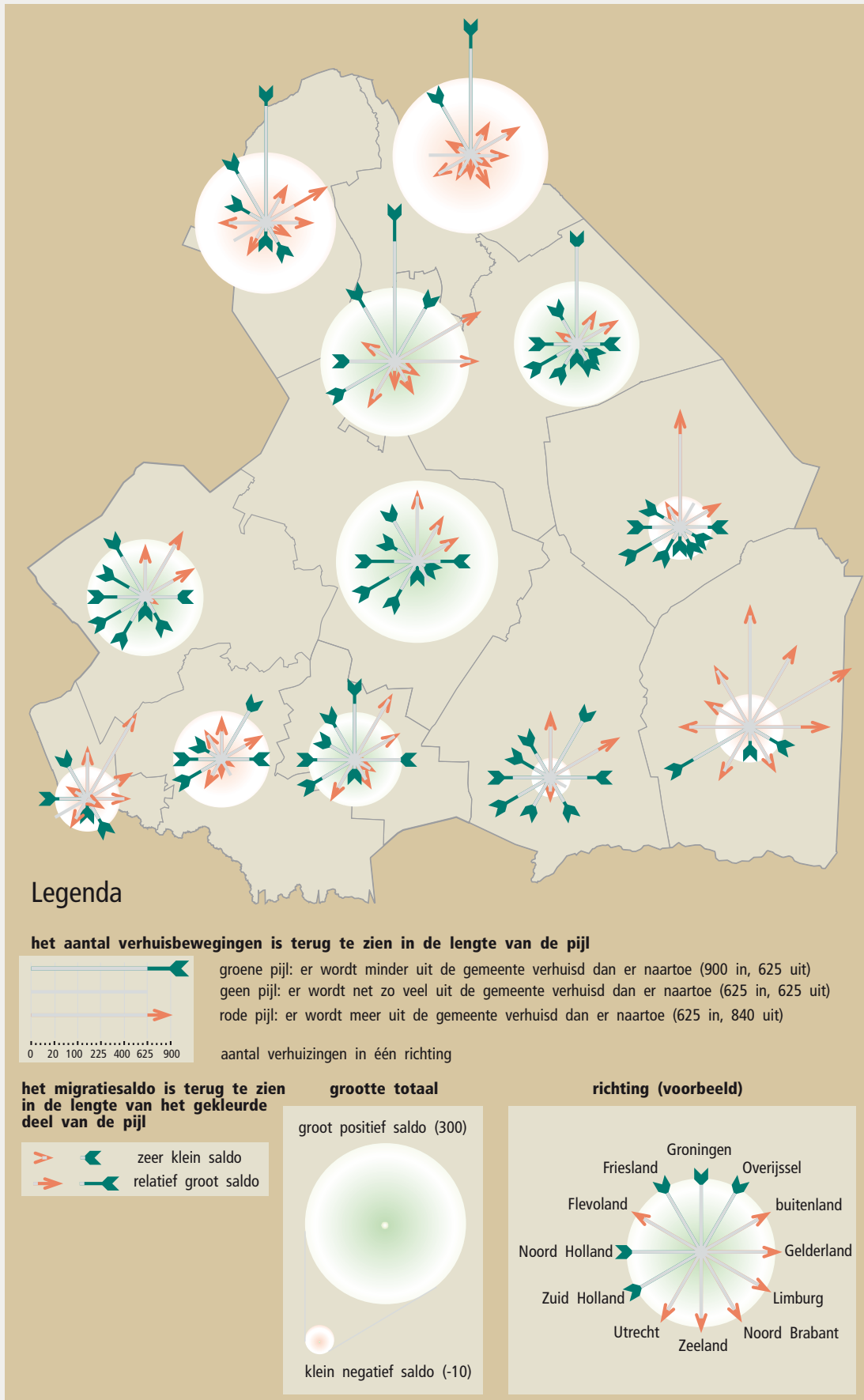
Grafiek 14: Migratiesaldi tussen Drenthe en grootstedelijke agglomeraties in 2004

In 2004 zijn er meer mensen uit Rotterdam naar Drenthe vertrokken dan dat er vanuit Drenthe naar Rotterdam zijn gegaan. Voor de meeste grote steden geldt echter het omgekeerde.

In 2005 is er een grote binnenlandse migratie naar Drenthe. Door het vertrek van veel Drenten naar het buitenland is het migratieoverschot echter beperkt.

Grafiek 15 Verhuisbewegingen tussen Drentse gemeenten, Nederlandse provincies en het buitenland in 2005

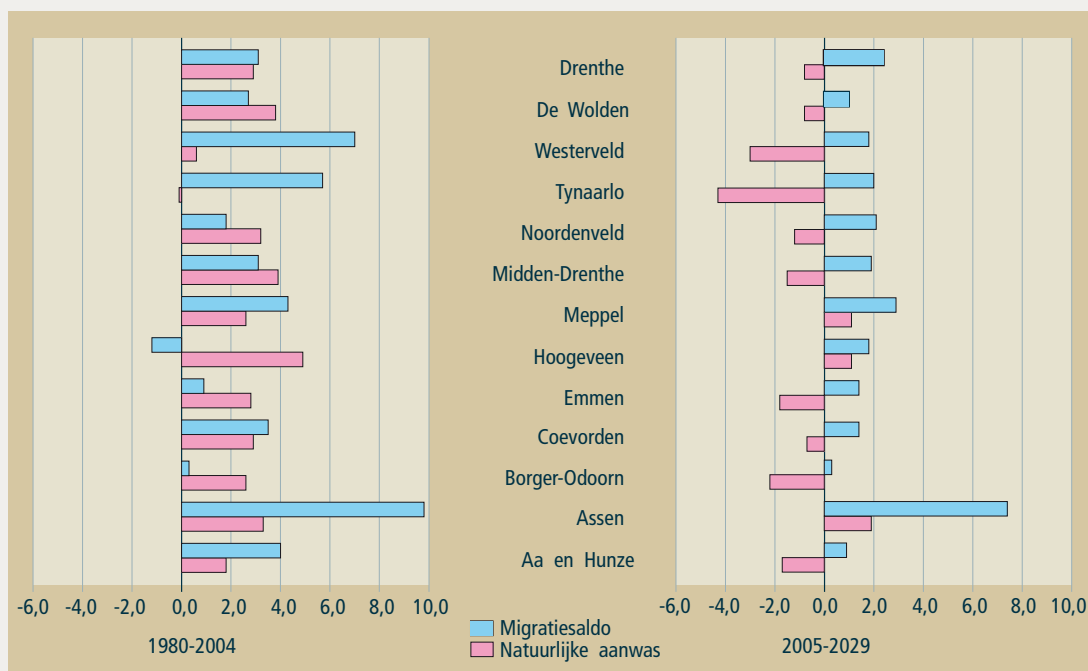

Grafiek 15 geeft het vestigingspatroon van 2005. Voor de meeste Drentse gemeenten geldt dat er meer mensen uit de Randstadprovincies binnenkomen dan er vertrekken naar de Randstad. Voor migratie naar een aantal grote steden geldt het tegendeel: er trekken meer Drenten naar de grote steden dan dat er stedelingen naar Drenthe trekken. Tussen Drenthe en de stad Groningen zijn vanouds veel verhuisbewegingen. Zo vertrokken in 2004 bijna 2000 mensen richting Drenthe, maar omgekeerd gingen er weer 2350 anderen vanuit Drenthe naar de agglomeratie Groningen. Per saldo is Rotterdam is één van de weinige agglomeraties waarvandaan meer mensen naar Drenthe komen dan dat er heen gaan (grafiek 14). Naar het buitenland vertrokken er in 2005 vanuit alle Drentse gemeenten meer dan dat er kwamen.

Uit Grafiek 15 blijkt dat er in een aantal Drentse gemeenten een aantrekkelijk vestigingsklimaat heerst voor Randstedelingen.

Grafiek 16 Natuurlijke aanwas en migratiesaldi per 1000 van de gemiddelde bevolking in de periode 1980-2004 (links) en 2005-2029, gemiddeld per jaar

3.2.3 Veronderstellingen buitenlandse migratie

Voor de prognose van de buitenlandse migratie is uitgegaan van de CBS-prognose. Het is aannemelijk dat de buitenlandse migratie op de duur langzaam gaat stijgen, en dan met name vanuit de nieuwe EU staten als de Baltische staten, Polen, Cyprus en Hongarije. En straks ook uit onder andere Roemenië en Bulgarije. Al was het alleen maar om de afnemende natuurlijke aanwas en na 2015 zelfs krimp te compenseren op de arbeidsmarkt.

3.2.4 Veronderstellingen binnenlandse migratie

Voor de binnenlandse migratie is uitgegaan van een gewogen gemiddelde genomen van de migratiecijfers over de periode 1995 - 2005. Hierbij zijn de jaren 2004 en 2005 het zwaarst meegewogen. Daarnaast is het provinciaal omgevingsbeleid ten aanzien van wonen meegewogen, evenals de bouwopgaven zoals deze voor de Regiovisie Groningen-Assen worden gehanteerd en een aantal andere grote bouwprojecten in de regionale centra die zich in de realisatiefase bevinden.

Migratie, gemiddeld per jaar

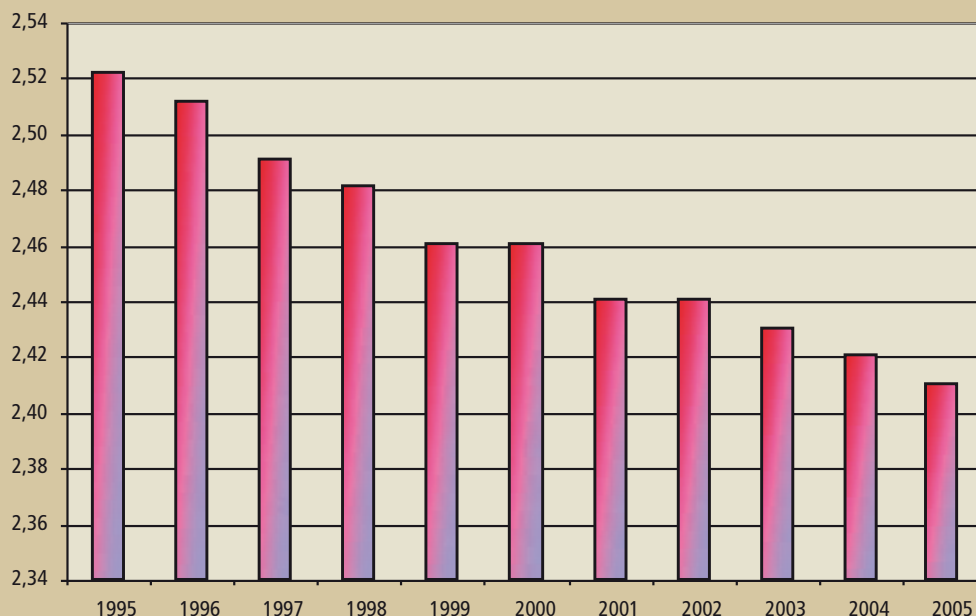
	2004	2005	2006-2014	2015-2029
Aa en Hunze	-17	184	10	20
Assen	495	255	520	550
Borger-Odoorn	-34	-47	10	10
Coevorden	-196	-18	50	60
Emmen	125	-54	140	180
Hoogeveen	71	103	100	100
Meppel	-379	-49	100	100
Midden-Drenthe	112	305	50	60
Noordenveld	-489	-231	80	80
Tynaarlo	123	-281	80	80
Westerveld	144	158	30	30
De Wolden	-101	-108	30	30
Drenthe	-146	217	1200	1300

De verwachting is dat de migratie op den duur weer licht gaat toenemen, reden om de verwachte migratiesaldi in de periode 2016-2030 iets naar boven bij te stellen t.o.v. de periode 2006-2015.

4 Invloed op beleidsterreinen

Ontwikkelingen in de bevolking hebben gevolgen voor de woningbehoefte, de beroepsbevolking, voor de vraag naar zorg en onderwijs.

Grafiek 17

4.1 Gevolgen voor woningbehoefte

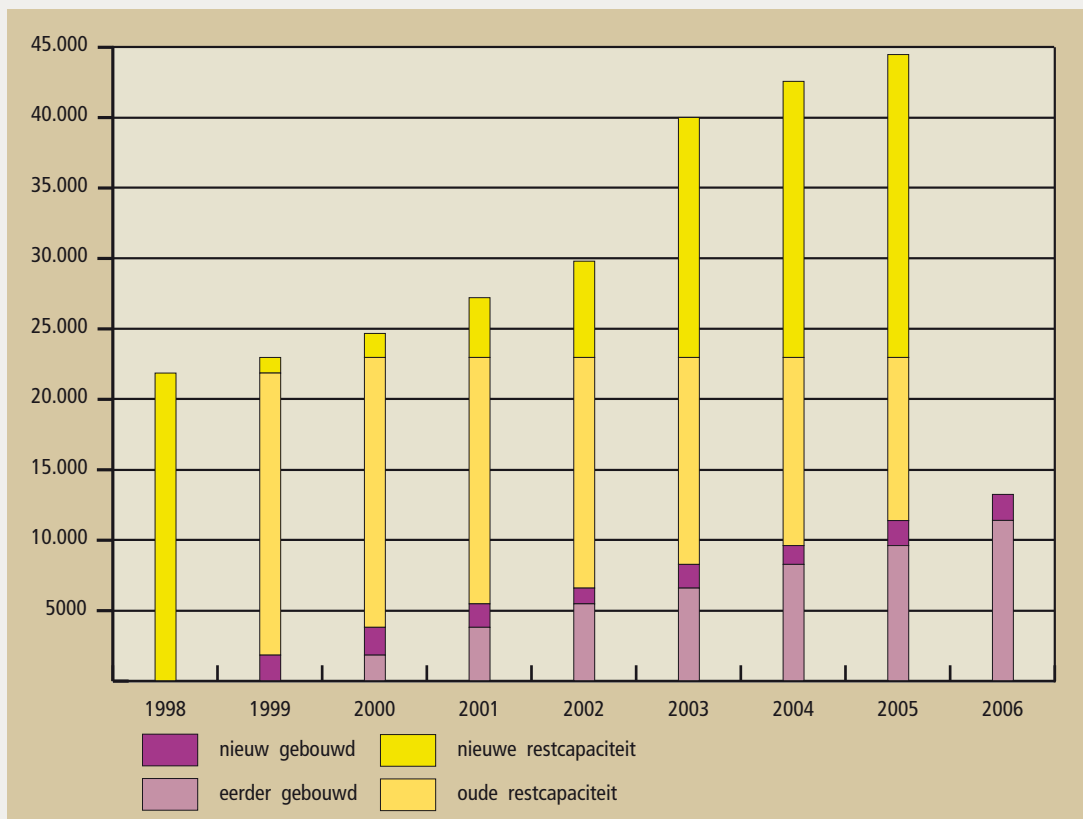
Het gemiddeld woonoppervlak per bewoner neemt toe. Voor een belangrijk deel is dit een gevolg van het feit dat het gemiddeld aantal personen per huishouden gestaag afneemt. Deze zogenaamde verdunning is een gevolg van de toename van zowel éénpersoonshuishoudens als tweepersoonshuishoudens. De vergrijzing is hierbij een belangrijke factor, naast de lage huwelijksvruchtbaarheid en het toenemende co-ouderschap. Ook als we deze verdunning buiten beschouwing laten neemt, als gevolg van de toenemende welvaart, het gemiddelde woonoppervlak per bewoner toe.

De woningbehoefte blijft daarom de komende periode licht toenemen. Nadert de bevolkingstoename de nul, de behoefte aan uitbreiding van het aantal woningen ligt ook in de periode 2025 – 2029 nog op 0,2%. Een toename van ruim 24.000 woningen over de komende 25 jaar, gemiddeld bijna 1000 woningen per jaar. Ter vergelijking in de afgelopen 11 jaar zijn er 21.208 woningen aan de voorraad toegevoegd, per jaar bijna het dubbele van de verwachting voor de komende 25 jaar.

De woningbehoefte uitgesplitst in 2 groepen onder en boven de 65 biedt interessante informatie: De woningbehoefte voor de leeftijdsgroepen tot 65 neemt tot 2030 in totaal af met bijna 10.000, de woningbehoefte voor de leeftijdsgroepen vanaf 65 neemt tot 2030 juist sterk toe met bijna 35.000. Dat betekent dat de focus nog meer gericht moet zijn op herstructurering, het verbouwen van bestaande woningen en ook wel sloop en herbouw.

In 2005 zijn er in Drenthe 2077 nieuwbouwwoningen opgeleverd, na aftrek van de gesloopte aantallen zijn er 1847 woningen bijgekomen.

Grafiek 18

Als er ergens huizen gebouwd worden zal dat een verhuisbeweging op gang brengen. Vandaar dat bij het maken van de prognose ook rekening is gehouden met bouwplannen. Dit is echter alleen gedaan als de betreffende bouwplannen al in een dermate ver gevorderd stadium verkeren dat er met zekerheid een aantal woningen gebouwd gaat worden.

Over het algemeen is er geen grote relatie tussen bouwplannen en de aantallen gerealiseerde woningen. Dit is mooi te zien in grafiek 18 waarbij de plancapaciteit, het aantal woningen dat gebouwd mag gaan worden in een bestemmingsplan, is afgezet tegen de gerealiseerde woningen. Hierbij is de woningbouwproductie van 1998 en eerder buiten beschouwing gelaten, evenals de bestaande restcapaciteit in 1998. De plancapaciteit in Drenthe zat 1 januari 2006 op bijna 37.500 woningen, waarvan ruim 20.000 als hard kunnen worden bestempeld (de bestemmingsplannen zijn onherroepelijk, goedgekeurd dan wel vastgesteld).

De bevolkingsgroei houdt de laatste jaren vrijwel gelijke trend met de groei van het aantal woningen. ABF hanteert hierbij een verhouding 1 huis op 1,03 bewoner (ABF,2006) In Drenthe is tussen 1985 en 2005 het aantal woningen met bijna 50.000 toegenomen, de bevolking met 54.000 (1:1,08).

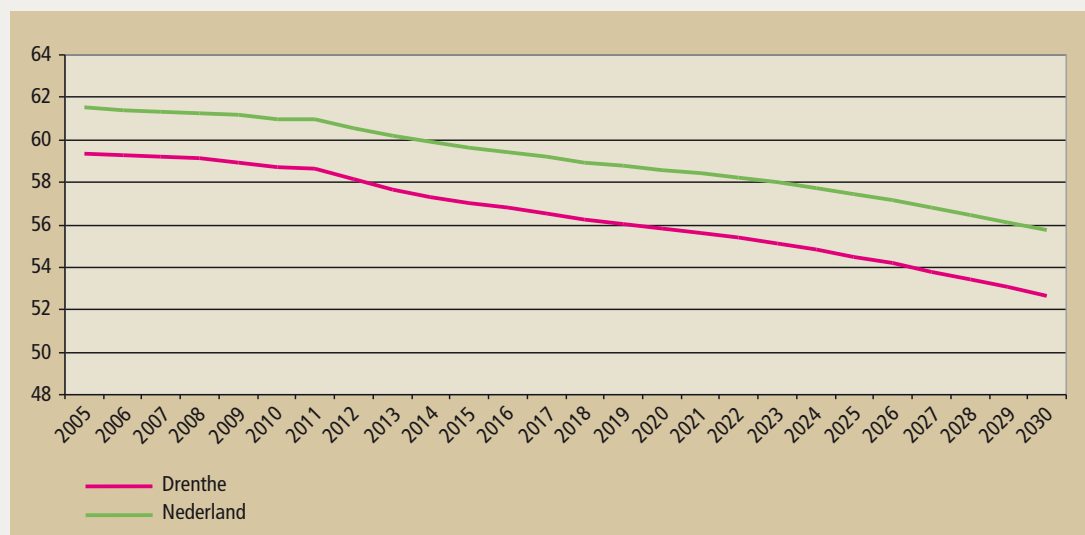
Uitbreiding van de woningvoorraad blijft de komende tijd dus nog nodig, het tempo neemt wel af. De ontwikkelingen in de leeftijdsopbouw geven echter wel aanleiding om een ander type huizen te gaan bouwen. Naast huizen voor één- of tweepersoonshuishoudens zal de vraag naar duurzame en levensloopbestendige woningen toenemen. In de herstructureringswijken kunnen huizen omgevormd worden om ze geschikt te maken voor één- of tweepersoonshuishoudens.

Voor een krappe woningmarkt geldt dat het aanbod van woningen sturend is ten opzichte van de andere grootheden bevolkingsgroei en arbeidsmarkt, mensen trekken naar regio's waar gebouwd wordt (Vermeulen, 2006). Bij een niet krappe woningmarkt zal het kwalitatieve aanbod in een regio wellicht toch de doorslag kunnen geven bij de afweging al dan niet naar die

regio te verhuizen. Het is voor de provincie Drenthe, maar meer nog de Drentse gemeenten, de uitdaging een hoge kwaliteit te bieden, onder meer in relatie met de zorgsector.

4.2 Gevolgen voor de beroepsbevolking

Grafiek 19 Aandeel potentiële beroepsbevolking t.ov. de totale bevolking

In de periode 2005-2030 zal het aantal personen in de leeftijd 15-64, de potentiële beroepsbevolking, afnemen met bijna 24.000 personen, een afname van circa 8%. Deze afname is wat sterker dan landelijk. Tot 2012 schommelt de potentiële beroepsbevolking in Drenthe rond de 317.000 personen. Vanaf 2012 treedt een sterke daling op. Binnen de potentiële beroepsbevolking neemt het aandeel van de oudere personen toe. Zo stijgt het aandeel 55-64 jarigen van 19,8% in 2005 naar 23,9% in 2030.

Het toekomstig aanbod op de arbeidsmarkt wordt voor een aanzienlijk deel bepaald door de ontwikkeling van de omvang van de potentiële beroepsbevolking. Maar een krimpende potentiële beroepsbevolking resulteert niet per definitie in een krimpend aanbod van arbeid. De mate waarin mensen participeren op de arbeidsmarkt, de participatiegraad, is mede bepalend. Al decennia lang stijgt deze graad. Belangrijkste oorzaak van deze toename is de stijging van de (her)intreding van vrouwen. Volgens het Centraal Planbureau (CPB) zal deze participatie de komende jaren nog wel blijven stijgen (CPB,2006). Met name vrouwen zullen nog steeds het leeuwendeel van de participatiestijging (zo'n 80%) voor hun rekening blijven nemen. Een andere belangrijke factor van de voorziene participatiestijging is de hervorming van de WAO (WIA).

De vraag is of de stijging van de participatie volstaat om de demografische krimp te compenseren. Met andere woorden: wordt de afname van de potentiële beroepsbevolking voldoende verreffend door de stijgende participatie (zodat per saldo het arbeidsaanbod niet daalt)? Het Centraal Planbureau heeft in een recente studie een beleidsneutraal scenario tot 2050 doorgerekend (Euwals, 2005). Ze komt daarbij tot de conclusie dat de krimp slechts voor de helft gecompenseerd wordt door de stijgende participatie. Dit impliceert dat er toch wel een duidelijke kentering aan staat te komen: een decennialange groei van het arbeidsaanbod zal binnen niet al te lange tijd omslaan in een daling.

De demografische ontwikkelingen dragen verschillende consequenties voor de Drentse economie met zich mee. Los van de absolute omvang van de potentiële beroepsbevolking vraagt ook de gewijzigde leeftijdsopbouw aandacht. Een steeds groter wordend deel van de werkenden behoort tot de categorie 55-64. Dit betekent dat er de komende jaren een substantiële uitstroom via natuurlijk verloop zal gaan plaatsvinden.

Wat betekent dit voor het evenwicht op de arbeidsmarkt? Dit hoeft niet op voorhand zo'n groot probleem te zijn. De toename van de arbeidsproductiviteit, de productie per persoon, door automatisering en mechanisatie zet immers nog steeds onverminderd door. Met steeds minder personeel kan een bepaalde productie gerealiseerd worden. Als de arbeidsproductiviteitsgroei echter niet kan voorzien in de gewenste productiviteit, zal zich extra vraag naar werkgelegenheid manifesteren. Gekoppeld aan de zojuist beschreven ontwikkelingen in het arbeidsaanbod zullen zich dan krachten gaan voordoen. Dit betekent of dat er een rem op de economische groei komt, of dat corrigerende marktmechanismen gaan optreden. Denk hierbij aan arbeidsmigratie (vooral uit andere EU-landen).

De vergrijzing biedt ook kansen voor bepaalde sectoren. Het meest evident is wel de zorgsector. Zorg in de brede zin van het woord, dus niet alleen gezondheidszorg, maar ook allerlei dienstverlenende activiteiten (denk bijv. aan onderhoud tuinen, boodschappendiensten, etc). Ook voor bepaalde segmenten binnen het toerisme liggen mogelijkheden.

4.3 Gevolgen voor de voorzieningen

4.3.1 Welzijn en zorg

Deze bevolkingsprognose 2006-2030 voorspelt in bijna alle leeftijdsgroepen tot 60 jaar een afname van het aantal personen.

De groepen boven de 60 jaar nemen toe in grootte. Boven de 75 jaar neemt het aantal zelfs sterk toe. In 2030 wordt de grootste groep gevormd door de groep 60 tot 70 jarigen. De leeftijdsgroep 25 tot 55 jarigen zal in 2030 sterk afgenomen zijn.

De gezondheidssituatie van de groep 60+ is de afgelopen jaren sterk toegenomen door onder andere verbeterde zorg. Dat betekent dan ook dat de groep 60+ in de meeste gevallen vitale ouderen zijn met een gedifferentieerde vraag naar vrijetijdsbesteding en of een actieve bijdrage aan de samenleving. Ook laat het inkomen en vermogen van ouderen een geweldige verbetering zien door onder andere pensioenafspraken of door eigen woningbezit.

Wat betekent deze ontwikkeling voor welzijn en zorg.

De verwachting is dat de vraag naar welzijn en zorg gaat toenemen. In aantal nemen de oudere groepen toe mede omdat mensen ouder - en vitaal ouder worden. Door de groei en de vergrijzing van de bevolking neemt het aantal ouderen met een chronische aandoening (suikerziekte, astma, hartfalen etc) toe. Dat heeft gevolgen voor de kwaliteit van leven.

De laatste jaren zijn er vele veranderingen doorgevoerd op het terrein van welzijn en zorg.

De kern van deze veranderingen ligt vooral op het (zelfstandig) kunnen deelnemen aan de samenleving. Daarin eigen keuzes kunnen maken en verantwoordelijkheid nemen. Dit al dan niet geholpen door vrienden, familie of kennissen.

Door dit ingezette landelijk beleid wordt de behoefte aan de zogenaamde informele zorg, zoals mantelzorg (zorgen voor een zieke partner of ouder) en vrijwilligerswerk groter. Tegelijkertijd is geconstateerd dat de leeftijdsgroep van 25-55 jarigen, sterk afneemt. Gevolg kan zijn dat er

een hogere participatiegraad nodig is, waardoor er minder ruimte ontstaat voor groepen om informele zorg te verlenen.

De verschuiving in leeftijdsopbouw, waardoor het aantal ouderen groeit, zal gevolgen hebben voor de vraag naar specifieke voorzieningen. Het gaat om de combinatie van geschikte huisvesting, levensloopbestendig bouwen, met de mogelijkheid tot het gebruik van gemaksdiensten en zo nodig zorg.

Door de verwachte krimp van de groep 4-11 jarigen kunnen onderwijsvoorzieningen op het platteland onder druk komen te staan. Om de aantrekkelijkheid voor het (zelfstandig) wonen van ouderen in deze gebieden het algemeen voorzieningenniveau in de plattelandsgebieden toch op peil te houden is de vorming van multifunctionele centra met welzijn, zorg en onderwijs aan te raden.

4.3.2 Onderwijs

Primair onderwijs

De verwachte krimp in de leeftijdscategorie van 4 t/m 11-jarigen kan ertoe leiden dat onderwijsvoorzieningen in het primair onderwijs onder druk komen te staan. Of dit het geval zal zijn, hangt af van het antwoord op de vraag waar die krimp in het bijzonder zal plaatsvinden. Is dit vooral in het landelijk gebied, dan kan dit betekenen dat basisscholen in kleine(re) kernen onder de wettelijke opheffingsnorm geraken. Culmineert de krimp in de meer verstedelijkte gebieden, dan zijn er minder problemen te verwachten. Indien de krimp meer plaatsvindt in het landelijk gebied, dan kan dit tevens betekenen dat een belangrijke basis voor instandhouding van multifunctionele accommodaties aan deze voorzieningen dreigt te ontvallen.

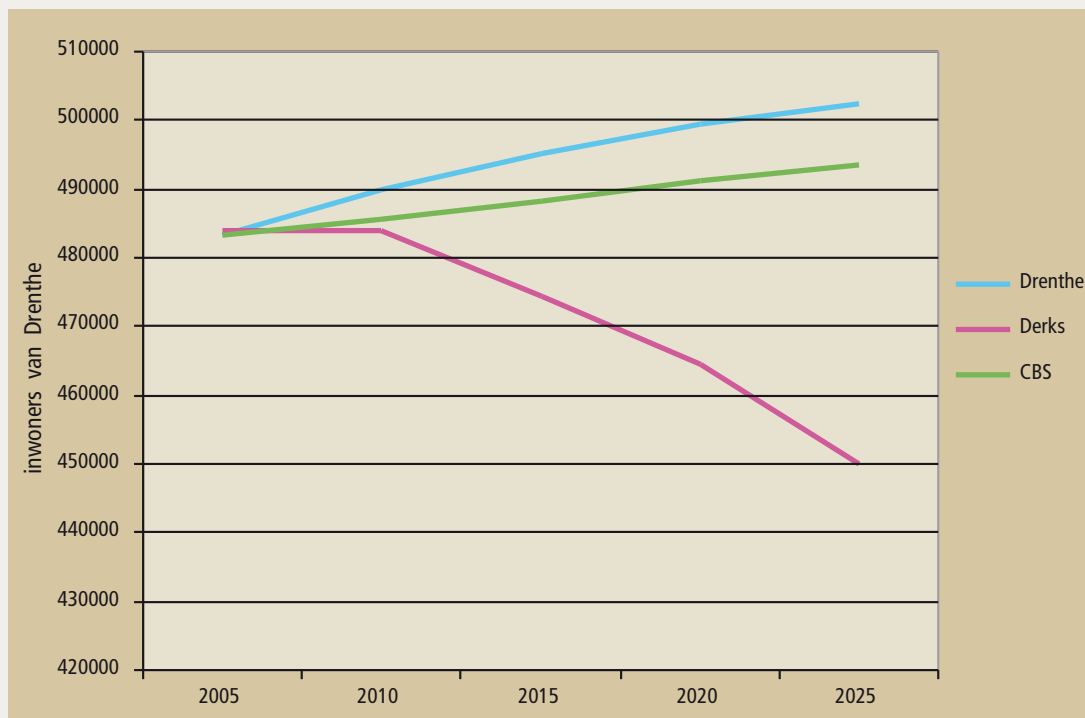
Voortgezet onderwijs en vervolgonderwijs

Gelet op de spreiding van voorzieningen in het voortgezet onderwijs in de provincie Drenthe, zal een eventuele afname van het aantal jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 16 jaar er niet toe leiden dat voorzieningen onder druk komen te staan. Dit geldt ook voor voorzieningen in het middelbaar en hoger beroepsonderwijs.

5 Prognoses vergeleken

In de onderstaande grafiek worden twee recent verschenen prognoses vergeleken met de provinciale bevolkingsprognose.

Grafiek 20 Prognoses vergeleken

De drie prognoses hebben gemeen dat ze voor een groot deel op cijfers van het CBS zijn gebaseerd. De verschillen zitten in de methode van vooruitberekening.

CBS

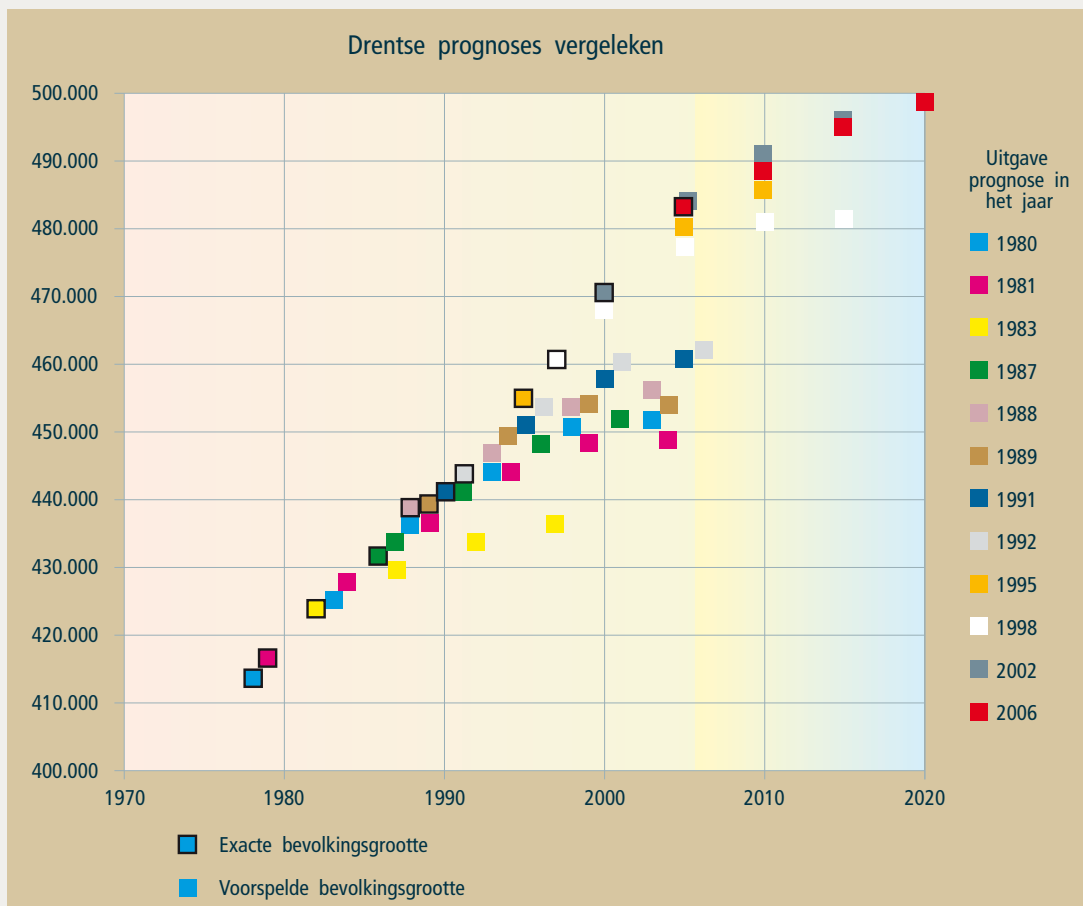
De prognose van het CBS is van juni 2006 en is via een verbeterde methode tot stand gekomen, de zogenaamde PEARL-methode, waarbij met name meer rekening wordt gehouden met allochtonen.

Derks

De prognose van Derks is ook volledig gebaseerd op cijfers van het CBS. Toch biedt zijn prognose een afwijkend beeld ten opzichte van de beide andere. Dit heeft met name te maken met zijn veronderstelling dat bij een krimpende bevolking, de potentiële beroepsbevolking uit de perifere streken naar de randstad trekt. In Limburg, evenals Drenthe een perifere provincie, is de structurele krimp al een aantal jaren geleden ingezet, Drenthe en Zeeland volgen binnen 5 jaar. Binnen de provincie is volgens Derks, in de regio Zuidoost Drenthe (Borger-Odoorn, Emmen en Coevorden) de structurele krimp reeds in 2005 ingezet.

Een vergelijking met de tweejaarlijkse Primosprognose van het ministerie van VROM is niet gemaakt. De Primosprognose geeft een beeld van de te verwachten ontwikkelingen in de woningbehoefte op landelijk en regionaal niveau.

Grafiek 20 waarnemingen en vijfjaarlijkse voorspellingen van 10 voorgaande edities van de Drentse bevolkingsprognose en de prognose van 2006. De editie van 2002 voorspelde de bevolkingsgrootte in 2005 vrijwel exact.

Samenstelling Begeleidingsgroep Bevolkingsprognose

J. Groot	Productgroep Ruimte en Water, projectleider
J. Boelens	Productgroep Ruimte en Water, statistiek (tel. 0592-365459, e-mail: j.boelens@drenthe.nl)
H. Blomsma	Productgroep Ruimte en Water, cartografie
L. de Wit	Productgroep Ruimte en Water
A. Koning	Productgroep Economie
A. Bosch	Productgroep Cultuur en Welzijn

Literatuur:

- CPB memorandum, arbeidsaanbod naar sociaaldemografische kenmerken, 2006
- CPB Bedrijfslokatiemonitor, regionale verkenningen 2010. CPB (Centraal Planbureau), 1998.
- Derks, Wim, P. Hovens en L.E.M. Klinkers: Structurele bevolkingsdaling, een urgente nieuwe invalshoek voor beleidsmakers. Rapport in opdracht van de secretarissen van de Raad voor Verkeer en Waterstaat en van de VROM-Raad. Den Haag, 2006.
- Euwals en van Vuuren, arbeidsaanbod tot 2050, een beleidsneutraal scenario, CPB, 2005.
- Noordelijke arbeidsmarkt Verkenning 2006. Rijksuniversiteit Groningen, faculteit Ruimtelijk economie, 2006
- Regionale bevolkings- en allochtonenprognose 2005-2025. RPB/CBS, 2006.
- Vermeulen, Wouter en Jos van Ommeren: Housing supply and the interaction of regional population and employment. CPB Discussion Paper 2006.

Websites:

http://www.abfresearch.nl/	ABF is de leverancier van het door de provincie gebruikte prognosemodel
www.bevolkingsdaling.nl	Kenniscentrum voor bevolkingsdaling en beleid
www.cbs.nl	Centraal bureau voor Statistiek
www.cijfers.drenthe.nl	Drenthe in Cijfers, statistische informatie
www.nationaalkompas.nl	Nationaal kompas volksgezondheid van het RIVM
http://www.nidi.knaw.nl	Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut
www.rpb.nl	Ruimtelijk Planbureau
www.volkstellingen.nl	

Bijlagen

Bijlage 1 Waargenomen en verwachte groei per gemeente

Gemeente	2000-2004	2005-2009	2010-2014	2015-2019	2020-2024	2025-2029
Aa en Hunze	505	200	-100	-200	-200	-300
Assen	4310	3000	3400	3400	3400	3000
Borger-Odoorn	126	0	-200	-200	-400	-400
Coevorden	1265	300	200	200	0	0
Emmen	2645	500	0	-100	-500	-900
Hoogeveen	1096	1300	1000	800	600	400
Meppel	745	700	700	700	600	400
Midden-Drenthe	590	500	100	100	-100	-200
Noordenveld	972	200	200	200	100	-100
Tynaarlo	793	-400	-200	-200	-400	-600
Westerveld	243	200	-100	-100	-200	-300
De Wolden	273	0	100	100	0	-100
Drenthe	13563	6500	5100	4700	2900	900
Nederland	441576	167900	177900	159400	133900	88100

bron: Provincie Drenthe

Bijlage 2 berekende huishoudens op basis van de bevolkingsprognose

	2005	2010	2015	2020	2025	2030
Aa en Hunze	10400	10800	11000	11200	11300	11200
Assen	26900	28900	30700	32500	34300	36000
Borger-Odoorn	10700	10900	11200	11300	11300	11200
Coevorden	14900	15400	15800	16200	16400	16500
Emmen	45800	47100	48100	48900	49300	49200
Hoogeveen	22200	23400	24400	25100	25700	26100
Meppel	13100	13900	14500	15100	15600	16000
Midden-Drenthe	13300	13900	14300	14700	15000	15000
Noordenveld	13100	13600	14000	14300	14600	14600
Tynaarlo	13200	13500	13800	14100	14100	14000
Westerveld	8000	8300	8400	8500	8600	8500
De Wolden	9300	9500	9800	10000	10200	10300
Drenthe	200900	209200	216000	221900	226400	228600
Nederland	7105300	7360700	7622300	7846200	8025800	8131700
Toename huishoudens gemiddeld per jaar						
		2005-2009	2010-2014	2015-2019	2020-2024	2025-2029
Drenthe	absoluut	1660	1360	1180	900	440
Nederland	absoluut	51080	52320	44780	35920	21180
Drenthe	in %	0,8	0,6	0,5	0,4	0,2
Nederland	in %	0,7	0,7	0,6	0,5	0,3

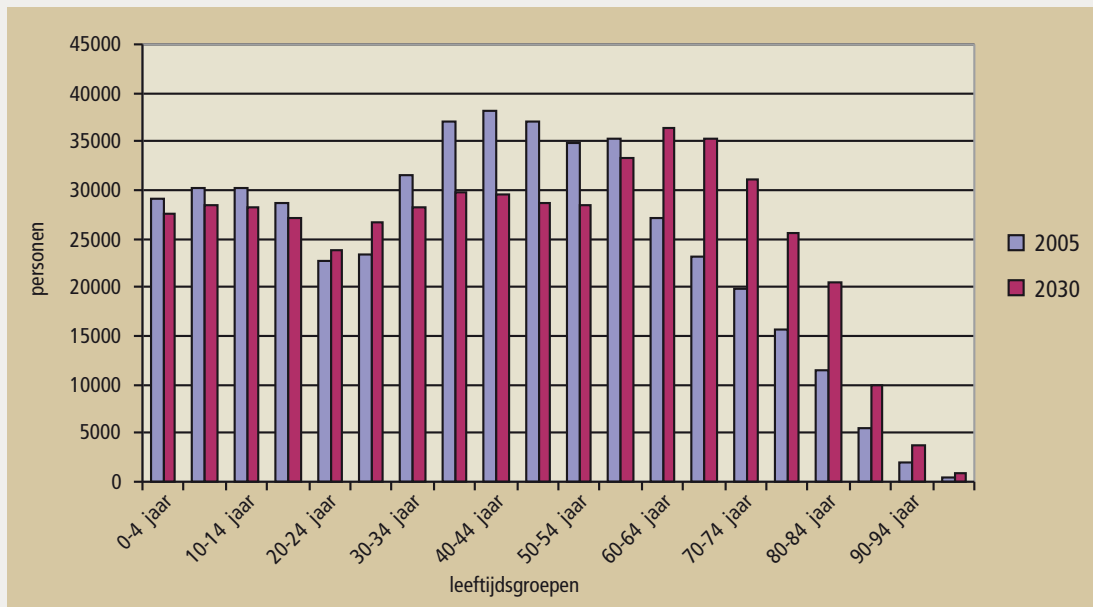
Bron: provincie Drenthe

Bijlage 3 Raming woningbehoefte naar leeftijd van de hoofdbewoner, 2005-2029

	15-39	40-64	65-79	80+	Totaal
stedelijke gemeenten					
2005	35300	56500	21600	7300	120800
2010	33200	61100	23300	8500	126100
2015	32300	61600	27400	9700	130900
2020	33400	60300	31000	10600	135300
2025	34700	58500	34000	11700	139000
2030	35200	56500	35500	14300	141500
toename abs.	-100	0	13900	7000	20700
%	-0,3	0,0	64,4	95,9	17,1
landelijke gemeenten					
2005	17100	38900	15900	5500	77300
2010	14800	40400	17600	6400	79100
2015	14000	39200	20200	7200	80600
2020	14400	37100	22100	8000	81600
2025	14700	34500	23700	9000	81900
2030	14500	31900	24100	10800	81200
toename abs.	-2600	-7000	8200	5300	3900
%	-15,2	-18,0	51,6	96,4	5,0
Drenthe totaal					
2005	52400	95400	37500	12800	198100
2010	48000	101500	40900	14900	205200
2015	46200	100800	47600	16900	211500
2020	47800	97400	53000	18600	216900
2025	49400	93100	57700	20700	220800
2030	49600	88400	59600	25100	222700
toename abs.	-2800	-7000	22100	12300	24600
%	-5,3	-7,3	58,9	96,1	12,4

Bron: provincie Drenthe

Grafiek bij bijlage 4 Bevolkingsopbouw van Drenthe in 2005 en 2030

Bijlage 4 Leefstijdsopbouw per gemeente 2005 en 2030

2005

	Aa' er-Hurze	Assen	Boiger-Ordoorn	Coevornen	Enninen	Hooerveen	Mepnel	Midden-Drenthe	Noordrenveld	Tyvanio	Westrenveld	De Wolden	Drenthe	Nederland
0-4 jaar	1429	4195	1411	2289	6296	3380	2007	2007	1790	1810	1065	1485	29084	1010626
5-9 jaar	1568	4084	1709	2150	6602	3329	1852	2131	1964	2063	1109	1618	30179	987916
10-14 jaar	1590	4095	1733	2182	6466	3236	1792	2146	2015	2179	1116	1601	30151	1010032
15-19 jaar	1310	3711	1489	2113	6456	3467	1768	1974	1821	1951	1104	1448	28612	979383
20-24 jaar	879	3290	1007	1738	5534	3336	1641	1432	1086	1022	733	976	22674	969352
25-29 jaar	896	3748	1080	1655	5771	3180	1919	1380	1208	1077	684	885	23483	992927
30-34 jaar	1422	4693	1579	2316	7452	3637	2323	1982	1909	1691	1079	1372	31455	1191399
35-39 jaar	1866	5194	2109	2742	8405	3885	2387	2603	2390	2377	1350	1807	37115	1314105
40-44 jaar	2072	5090	2109	2851	8677	3888	2364	2683	2492	2561	1465	1987	38239	1307765
45-49 jaar	2161	4688	2124	2771	8041	3820	2255	2609	2513	2665	1469	1865	36981	1201679
50-54 jaar	2047	4377	2027	2597	7831	3593	2134	2469	2280	2365	1381	1738	34839	1135501
55-59 jaar	2183	3986	2135	2663	7831	3838	2056	2533	2513	2485	1495	1686	35404	114078
60-64 jaar	1502	2818	1711	2084	5945	2823	1514	1899	2148	2046	1297	1410	27197	824093
65-69 jaar	1344	2455	1296	1845	5159	2449	1159	1548	1768	1701	1163	1188	23075	677506
70-74 jaar	1124	2146	1113	1532	4560	2186	1062	1292	1427	1502	995	1010	19949	577992
75-79 jaar	857	1788	753	1134	3445	1781	937	1032	1084	1211	753	795	15570	459599
80-84 jaar	614	1395	555	856	2557	1236	719	744	747	899	522	541	11385	335577
85-89 jaar	331	706	278	446	1146	580	325	357	397	467	233	291	5557	160357
90-94 jaar	117	237	84	168	356	193	156	135	122	188	98	111	1960	63284
95 en ouder	22	59	25	34	87	49	27	28	38	41	20	30	460	14355
Totaal	25329	62755	26327	36086	111105	53886	30397	32984	31712	32301	19131	23844	551105	1,6E+07
0-14 jaar	4587	12374	4853	6541	19364	9945	5651	6284	5769	6052	3290	4704	89414	3008574
15-64 jaar	16338	41595	17370	23530	71943	35467	20361	21564	20360	20240	12057	15174	35105	1,1E+07
65+ jaar	4404	8786	4104	6015	17310	8474	4385	5136	5583	6009	3784	3966	77956	2288670
0-19 jaar	5897	16085	6342	8654	25820	13412	7419	8258	7590	8003	4394	6152	15105	3987957
20-64 jaar	15028	37884	15881	21417	65487	32000	18593	19590	18539	18289	10953	13726	35105	1E+07
65+ jaar	4404	8786	4104	6015	17310	8474	4385	5136	5583	6009	3784	3966	77956	2288670
Totaal	25329	62755	26327	36086	111105	53886	30397	32984	31712	32301	19131	23844	551105	1,6E+07
0-14	4587	12374	4853	6541	19364	9945	5651	6284	5769	6052	3290	4704	89414	3008574
15-24	2189	7001	2496	3851	11990	6803	3409	3406	2907	2973	1837	2424	51286	1948735
25-64	14149	34594	14874	19679	59953	28664	16952	18158	17453	17267	10720	12750	35105	9059547
65-74	2468	4601	2409	3377	9719	4635	2221	2840	3195	3203	2158	2198	43024	1255498
75-84	1471	3183	1308	1990	6002	3017	1656	1776	1831	2110	1275	1336	26955	795176
85+	465	1002	387	648	1589	822	508	520	557	696	351	432	7977	237996
Totaal	25329	62755	26327	36086	111105	53886	30397	32984	31712	32301	19131	23844	551105	1,6E+07

Bijlage 4 Vervolg Leeftijdsofbouw per gemeente 2030

2030

	Almelo	Assen	Borger-Odoorn	Coersveen	Emmen	Hosbeek	Maggel	Midden-Dierthe	Noordenveld	Tynaarlo	Westerveld	De Wolden	Urethra	Niederand
0-4 jaar	1296	4848	1277	2028	5623	3331	1950	1775	1779	1476	932	1297	27552	955982
5-9 jaar	1329	4818	1269	2104	5820	3355	1933	1829	1936	1659	969	1410	28401	945505
10-14 jaar	1378	4645	1282	2094	5826	3325	1867	1830	1968	1761	973	1449	28338	922057
15-19 jaar	1235	4322	1210	1967	5701	3255	1781	1751	1835	1660	967	1350	27034	919159
20-24 jaar	956	4196	997	1766	5558	3178	1794	1377	1234	1007	721	1021	23800	988032
25-29 jaar	1077	5000	1159	1971	6031	3465	2041	1525	1350	1210	773	1085	26687	1097556
30-34 jaar	1200	5222	1299	2038	6106	3496	2078	1678	1554	1445	830	1181	28127	1086654
35-39 jaar	1383	5280	1448	2132	6303	3571	2104	1869	1747	1650	976	1311	29794	1093736
40-44 jaar	1434	4938	1455	2166	6249	3594	2046	1897	1791	1713	1059	1323	29665	1035028
45-49 jaar	1477	4546	1456	2116	5957	3458	1900	1906	1758	1693	1078	1331	28621	975919
50-54 jaar	1445	4325	1570	2042	6089	3310	1888	1930	1811	1680	1123	1323	28476	958155
55-59 jaar	1714	4803	1848	2440	7286	3669	2169	2326	2136	1993	1388	1636	33408	1094469
60-64 jaar	1898	5069	2087	2665	7931	3738	2215	2661	2418	2385	1520	1875	36462	1159866
65-69 jaar	1847	4986	1969	2543	7668	3586	2143	2565	2352	2419	1444	1827	35249	1101550
70-74 jaar	1701	4235	1705	2246	6610	3192	1884	2247	2165	2298	1275	1580	31138	947021
75-79 jaar	1479	3515	1360	1804	5568	2653	1639	1802	1738	1857	1038	1250	25673	761605
80-84 jaar	1193	2632	1082	1483	4318	2222	1252	1438	1517	1509	858	946	20450	590668
85-89 jaar	548	1215	513	738	2003	1059	607	677	827	765	446	480	9878	272096
90-94 jaar	235	434	175	279	735	422	215	230	322	271	184	176	3678	97787
95 en jaar	78	80	39	66	171	120	58	58	87	64	45	45	920	23948
Totaal	24728	79018	25075	36768	107553	57999	33504	33371	32325	30515	18599	23896	503351	17021803
0-14 jaar	3943	14311	3768	6226	17269	10011	5720	5434	5683	4896	2874	4156	84291	2823544
15-64 jaar	13764	47701	14464	21323	63211	34734	20016	18920	17634	16436	10435	13436	292074	10408574
65+ jaar	7021	17006	6843	9219	27073	13254	7768	9017	9008	9183	5290	6304	126986	3789685
0-19 jaar	5178	18633	4978	8193	22970	13266	7501	7185	7518	6556	3841	5506	111325	3742703
20-64 jaar	12529	43379	13254	19336	57510	31479	18235	17169	15799	14776	9468	12086	265040	9489415
65+ jaar	7021	17006	6843	9219	27073	13254	7768	9017	9008	9183	5290	6304	126986	3789685
Totaal	24728	79018	25075	36768	107553	57999	33504	33371	32325	30515	18599	23896	503351	17021803
0-14	3943	14311	3768	6226	17269	10011	5720	5434	5683	4896	2874	4156	84291	2823544
15-24	2191	8518	2202	3733	11259	6433	3575	3128	3069	2667	1688	2371	50834	1907191
25-64	11573	39183	12262	17590	51952	28301	16441	15792	14565	13769	8747	11065	241240	8501383
65-74	3548	9121	3674	4789	14278	6778	4027	4812	4517	4717	2719	3407	66387	2043581
75-84	2612	6147	2442	3347	9886	4875	2861	3240	3255	3366	1896	2196	46123	1352273
85+	861	1738	727	1083	2909	1601	880	965	1236	1100	675	701	14476	393881
Totaal	24728	79018	25075	36768	107553	57999	33504	33371	32325	30515	18599	23896	503351	17021803

